

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ

Rīgā 2011. gada 30. martā

lietā Nr. 2010-60-01

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Gunārs Kūtris, tiesneši Kaspars Balodis, Aija Branta, Kristīne Krūma, Vineta Muižniece un Viktors Skudra,

pēc divdesmit 9. Saeimas deputātu pieteikuma, kuru iesnieguši Valērijs Agešins, Jānis Urbanovičs, Aleksejs Holostovs, Boriss Čilevičs, Martijans Bekasovs, Sergejs Fjodorovs, Igors Pimenovs, Sergejs Mirskis, Oļegs Deņisovs, Nikolajs Kabanovs, Aleksejs Vidavskis, Ivans Klementjevs, Mihails Zemļinskis, Ivans Ribakovs, Vitālijs Orlovs, Jānis Tutins, Andrejs Klementjevs, Valērijs Buhvalovs, Vladimirs Buzajevs un Mirosļavs Mitrofanovs (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs),

piedaloties Pieteikuma iesniedzēja pārstāvim zvērinātam advokātam Jurim Kaksītim un

institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimas – pārstāvim zvērinātam advokātam Mārtiņam Paparinskim,

ar tiesas sēdes sekretāri Līvu Rozentāli,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu, Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu un 17. panta pirmās daļas 3. punktu,

Rīgā 2011. gada 23. februārī un 2. martā atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Kredītiestāžu likuma 59.² panta, 59.³ panta, 59.⁴ panta, 117. panta ceturtais daļas 3. punkta, 173. panta ceturtais daļas un 185. panta pirmās prim daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 90., 91., 92. un 105. pantam”.

Konstatējošā daļa

1. 2009. gada 19. februārī, 2009. gada 29. oktobrī un 2010. gada 1. aprīlī stājās spēkā grozījumi Kredītiestāžu likumā. Kredītiestāžu likumā tika iestrādāts regulējums par kredītiestādes uzņēmuma pāreju citas personas īpašumā vai lietošanā (turpmāk – kredītiestādes uzņēmuma pāreja). Minētā regulējuma mērķis bija iekļaut Kredītiestāžu likumā tādas normas, kas regulētu finansiālās grūtībās nonākušas kredītiestādes uzņēmuma pāreju tā darbības specifikai atbilstošā veidā.

Apstrīdētās normas nosaka:

59.² pants. (1) Kredītiestādes uzņēmuma vai tā daļas, tajā skaitā filiāles, nodalāmas mantas kopuma, aktīvu vai saistību kopuma vai ar kredītiestādes klientiem noslēgto tipveida līgumu kopuma (turpmāk — kredītiestādes uzņēmums) pārejai citas personas īpašumā vai lietošanā (turpmāk — kredītiestādes uzņēmuma pāreja) kredītiestādei ir nepieciešama Finanšu un kapitāla tirgus komisijas atļauja. Atļaujas saņemšanai kredītiestāde iesniedz Finanšu un kapitāla tirgus komisijai kredītiestādes uzņēmuma pārejas priekšlikumu, kam pievienots kredītiestādes uzņēmumā ietverto aktīvu un saistību parastās vērtības novērtējums funkcionējoša tirgus apstākļos, kuru ne agrāk kā 30 dienas pirms priekšlikuma iesniegšanas veikusi persona, kura iekļauta mantiskā ieguldījuma vērtētāju sarakstā. Kredītiestādes uzņēmuma pāreja, kurai nav saņemta Finanšu un kapitāla tirgus komisijas atļauja, uzskatāma par spēkā neesošu.

(1¹) Uz kredītiestādes uzņēmuma — finanšu pakalpojumu līgumu — pāreju neattiecas Komerclikuma 20. panta pirmās daļas noteikums par uzņēmuma nodevēja un uzņēmuma ieguvēja solidāru atbildību.

(2) Kredītiestādes uzņēmuma pārejai pēc Finanšu un kapitāla tirgus komisijas atļaujas saņemšanas nav nepieciešams saņemt kredītiestādes uzņēmuma pārejā iesaistītās kredītiestādes kreditoru vai citu personu piekrišanu, tai skaitā piekrišanu kredītiestādes uzņēmuma vai tā daļas sastāvā ietilpstošo saistību spēkā esamībai starp šīm personām un uzņēmuma ieguvēju, kā arī visu uzņēmuma nodošanas brīdī pastāvošo blakussaistību esamībai, ja vien kredītiestādes uzņēmuma pārejas priekšlikumā nav noteikts citādi.

(2¹) Kredītiestādes uzņēmuma pārejas gadījumā ziņu sniegšana kredītiestādes uzņēmuma ieguvējam par kredītiestādes kreditoriem, debitoriem vai citām personām, ar kurām noslēgtie līgumi veido nododamo kredītiestādes uzņēmumu vai tā daļu, nav uzskatāma par likumā noteikto prasību neievērošanu.

(3) Kredītiestādes uzņēmuma pāreja attiecībā uz kredītiestādes mantu, kas atrodas ārpus Latvijas Republikas, ir spēkā neatkarīgi no šādai mantai vai atsevišķām tajā ietilpstošajām lietām, tiesībām vai saistībām piemērojamā citas valsts likuma.

(4) Finanšu un kapitāla tirgus komisijas izdotā administratīvā akta par atļauju kredītiestādes uzņēmuma pārejai pārsūdzēšana neaptur tā izpildi.

59.³ pants. (1) Ja Finanšu un kapitāla tirgus komisija saskaņā ar šā likuma 113. panta pirmās daļas 6. punktu ir iecēlusi pilnvarnieku, kurš ir saņēmis šā likuma 117. panta pirmās daļas 3. punktā minētās pilnvaras, ieceltais pilnvarnieks lemj par priekšlikumu par kredītiestādes uzņēmuma pāreju iesniegšanu Finanšu un kapitāla tirgus komisijai. Uz kredītiestādes uzņēmuma ieguvēju netiek attiecināts Komerclikuma 20. panta pirmās daļas noteikums par uzņēmuma nodevēja un uzņēmuma ieguvēja solidāru atbildību. Šādā pārejas gadījumā Finanšu un kapitāla tirgus komisija atļauj veikt kredītiestādes uzņēmuma pāreju, ja darījums tiek veikts valsts tautsaimniecības vai kredītiestāžu sektora drošības un stabilitātes vai kredītiestādes noguldītāju interesēs, un uz šādu pāreju netiek attiecināti Komerclikuma 170. panta noteikumi par prasības celšanu sabiedrības labā.

(2) Kredītiestādes uzņēmuma pāreja, kas ir notikusi ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas ieceltā pilnvarnieka lēmumu, nav atzīstama par spēkā neesošu.

59.⁴ pants. (1) Lēmumu par kredītiestādes uzņēmuma pāreju kredītiestādes likvidācijas procesā pieņem likvidators.

(2) Lēmumu par kredītiestādes uzņēmuma pāreju kredītiestādes maksātnespējas procesā pieņem administrators, un uz kredītiestādes uzņēmuma ieguvēju netiek attiecināts Komerclikuma 20.panta pirmās daļas noteikums par uzņēmuma nodevēja un uzņēmuma ieguvēja solidāru atbildību.

117. pants.

(4) Pilnvarnieks savu uzdevumu veikšanai ir tiesīgs:

1) izdot saistošus rīkojumus visām kredītiestādes struktūrvienībām un tās darbiniekiem;
2) neievērot kredītiestādes statūtos, nolikumos un noteikumos (politikas, procedūru aprakstos un citos darbības instrumentos) norādītos ierobežojumus;

3) iesniegt Finanšu un kapitāla tirgus komisijai priekšlikumu par kredītiestādes uzņēmuma pāreju, veikt kredītiestādes mantas, ķermenisku vai bezķermenisku lietu, līgumu un saistību atsavināšanu vai nodošanu, ja šo darbību mērķis ir nodrošināt kredītiestādē izdarīto noguldījumu atmaksu;

4) kredītiestādes pārvaldes institūciju vārdā sastādīt un apstiprināt kredītiestādes finanšu pārskatus.

173. pants.

(4) Kredītiestādes uzņēmuma pāreju, kas veikta saskaņā ar šā likuma 59.³ pantu vai 59.⁴ panta otro daļu, nevar atzīt par spēkā neesošu.

185.pants. (1) Bankrota procedūras pamatmērķis ir gūt maksimālu ienākumu no kredītiestādes aktīvu, tai skaitā mantas, pārdošanas, tādējādi nodrošinot pēc iespējas pilnīgāku kreditoru prasījumu apmierināšanu.

(1¹) Šā panta pirmajā daļā minēto mērķi administrators var sasniegt, šajā likumā noteiktajā kārtībā īstenojot kredītiestādes uzņēmuma pāreju.

2. Pieteikuma iesniedzējs – divdesmit 9. Saeimas deputāti – uzskata, ka Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) normām neatbilst apstrīdēto normu kopums, kas regulē kredītiestādes uzņēmuma pārejas institūta tiesisko statusu un izmantošanas īpatnības.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētās normas pieņemtas lielā steigā, tāpēc nav rūpīgi izvērtētas to radītās sekas. To vienīgais mērķis bijis dot iespēju kredītiestādei izvairīties no daļas savu saistību izpildes un apiet principu *pacta sunt servanda*. Steiga un nepietiekamā ekspertu iesaiste neesot ļāvusi likumdevējam pienācīgā kārtībā izvērtēt alternatīvus risinājumus un noteikt saudzējošu pāreju uz jauno regulējumu.

Ieviešot kredītiestādes uzņēmuma pārejas institūtu, likumdevējs esot pārņēmis jēdzienus „uzņēmums” un „pāreja”, taču piepildījis tos ar citu saturu, kas atšķiras no minēto jēdzienu lietojuma Komerclikumā, un neesot attiecinājis uz šo pārejas procesu solidarās atbildības principu.

Tāda jauna speciāla regulējuma ieviešana, kas piemērojams tikai kredītiestādes uzņēmuma pārejas procesam, nonākot pretrunā ar Satversmes 1. pantu, jo visiem kredītiestāžu kapitāla īpašniekiem, kreditoriem un klientiem esot bijis attaisnots un saprātīgs pamats paļauties uz to, ka demokrātiskā valstī, ieviešot jaunu regulējumu, tiks ievēroti vispārējie tiesību principi. No Satversmes 1. panta izrietošajam tiesiskās paļāvības principam neatbilstot regulējums (Kredītiestāžu likuma 59.² panta pirmā prim daļa, 59.³ panta pirmā daļa un 59.⁴ panta otrā daļa), kas uz kredītiestādes uzņēmuma pāreju neattiecina Komerclikuma 20. pantā ietverto nosacījumu par komersanta ieguvēja un komersanta nodevēja solidarā atbildību.

Apstrīdētajās Kredītiestāžu likuma 59.³ panta otrās daļas un 173. panta ceturtnās daļas normās esot nostiprināts administratīvā lēmuma neatgriezeniskais raksturs. Minētās normas neparedzot iespēju nedz apstrīdēt, nedz pārsūdzēt pilnvarnieka pieņemto lēmumu. Šāda kārtība nonākot pretrunā ar Satversmes 92. pantu, jo personām neesot iespēju aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses ar efektīviem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas neparedz kredītiestādes uzņēmuma akcionāru vai kreditoru iesaistīšanu kredītiestādes uzņēmuma pārejas sagatavošanas un izlemšanas procesā, kā arī neparedz kreditoru un trešo personu (arī bankas klientu) informēšanu. Tas liedzot minētajām personām tiesības saņemt informāciju par savu īpašumu pārvaldīšanu un par saistībām ar jauno kredītiestādes uzņēmuma īpašnieku. Bankas klienti, nezinot savas tiesības, arī nevarot efektīvi tās aizsargāt, tostarp izmantojot patērētāju tiesību aizsardzības mehānismus. Papildus Pieteikuma iesniedzēja pārstāvis J. Kaksītis norādīja, ka apstrīdētās normas nav skaidras. Neesot iespējams saprast, kādām personām ir tiesības pārsūdzēt Komisijas atļauju un kas saprotams ar jēdzienu „finanšu pakalpojumu līgums”. Tāpēc apstrīdētās normas neatbilstot arī Satversmes 90. pantam.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētās normas paredzot iespēju, īstenojot kredītiestādes uzņēmuma pāreju vienā vai vairākās pakāpēs, samazināt aktīvu reālo vērtību un nodarīt personām zaudējumus. Līdz ar to tiekot apdraudētas personu tiesības uz īpašumu, kas nostiprinātas Satversmes 105. pantā. Apstrīdētās normas pieļaujot tādu situāciju, ka daļa no kredītiestādes saistībām netiks pildītas. To varot attiecināt gan uz tām saistībām, kuras ietvertas kredītiestādes ieguvējas sastāvā, gan arī uz tām saistībām, kuras paliek kredītiestādē nodevējā. Tādējādi atsevišķām kreditoru grupām apzināti esot atņemta iespēja apmierināt savus prasījumus, t. i., notiekot īpašuma atsavināšana. Apstrīdētā regulējuma rezultātā visupirms cietīšot sadalāmā komersanta akcionāri, kuru akciju kapitāls var palikt likvidācijai vai maksātnespējai nolemtajā bankā.

Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, apstrīdētās normas neparedzot arī skaidrus kritērijus, pēc kādiem kredītiestādes aktīvi vai pasīvi būtu ietverami kredītiestādes uzņēmumā. Kredītiestādes uzņēmuma pārejas modeļa izvēle un tās motivācija esot

atstāta vienīgi amatpersonu ziņā. Arī vairāku modeļu pieļaujamība norādot uz to tiesisko un ekonomisko nevienlīdzību. Tādējādi apstrīdētās normas nonākot pretrunā ar Satversmes 91. pantā minēto vienlīdzīgās attieksmes principu.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas (Kredītiestāžu likuma 59.² panta trešā daļa), kas nosaka Latvijas amatpersonu izdotā administratīvā akta par kredītiestādes uzņēmuma pāreju spēku attiecībā uz ārzemēs esošu kredītiestādes īpašumu neatkarīgi no šādai mantai vai atsevišķām tajā ietilpstošām lietām, tiesībām vai saistībām piemērojamā citas valsts likuma, pārkāpj no Satversmes 1. panta izrietošo demokrātiskas valsts principu. Jebkuras valsts pienākums esot ievērot un cienīt citas suverēnas valsts normatīvos aktus.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeima – nepiekrīt šim viedoklim un uzskata, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmes 1., 90., 91., 92. un 105. pantam.

Ar kredītiestādes uzņēmuma pārejas palīdzību, nododot saistības pret noguldītājiem citai bankai, esot iespējams laikus novērst maksājumu krīzi attiecībā uz šiem noguldītājiem īstermiņā, saglabāt pozitīvu maksājumu bilanci ilgtermiņā, kā arī veicināt finanšu un kapitāla tirgus attīstību un stabilitāti. Tādējādi apstrīdētajās normās ietvertajiem ierobežojumiem esot leģitīmi mērķi – citu personu tiesību aizsardzība un rūpes par sabiedrības labklājību.

Apstrīdētās normas neieviešot jaunu uzņēmuma definīciju, bet tikai to precizējot atbilstoši kredītiestāžu darbības specifikai. Katrā atsevišķā komercdarbības veidā iespējamo darījumu definīcijā nekad nevarot būt ietverts izslēdzošs uzskaitījums, un jēdziens „uzņēmums” esot brīvi definējams katrā konkrētajā situācijā.

Saeima uzsver, ka jaunajā regulējumā ir noteikti kredītiestādes uzņēmuma pārejas procesā iesaistīto personu izvērtēšanas kritēriji. Viens no nosacījumiem esot spēja izpildīt kredītiestādes saistības pret noguldītājiem. Noguldītāju interešu aizsardzību likumdevējs uzdevis kontrolēt uzraudzības iestādei, Kredītiestāžu likumā iekļaujot normu, ka kredītiestādes uzņēmuma pārejai ir nepieciešama uzraudzības iestādes atļauja. Tādējādi esot noteikti kredītiestādes uzņēmuma pārejas pamatveidi un kontroles mehānisms.

Pēc Saeimas ieskata, kas ir tieši pretējs Pieteikuma iesniedzēja apgalvotajam, pirms apstrīdēto normu spēkā stāšanās teorētiski esot bijusi iespējama tāda situācija, ka kredītiestāde nodod ievērojamu daļu vērtīgo aktīvu vai ilgtermiņa saistību citai personai, bet pēc nodošanas iestājas kāda iesaistītā komersanta maksātnespēja un attiecīgās saistības netiek pildītas. Ar apstrīdētajām normām ieviestā uzraudzības iestādes īstenotā kontrole esot vērsta uz šā riska mazināšanu, nosakot atbildību iestādei pārņēmējai. Tādējādi apstrīdētās normas neesot instruments, kas ļautu kredītiestādei izvairīties no saistību izpildes un apiet principu, ka līgumi ir jāpilda, bet – tieši otrādi – nodrošinot saistību izpildes iespējamību.

Saeima norāda, ka, vērtējot akcionāru īpašuma tiesību ierobežojumu, esot jāņem vērā, ka parasti akcionāri paši vai viņu pilnvarotas personas (piemēram, valde vai padome) pieņems lēmumu par apstrīdēto normu piemērošanu. Līdz ar to īpašuma tiesību ierobežojuma daudzos gadījumos nemaz nebūšot, jo lēmumu pieņemšot paši īpašnieki. Savukārt uzraudzības iestādes iespēju iecelt pilnvarnieku, kas minēto personu vietā pieņemt attiecīgos lēmumus noguldītāju interesēs, Pieteikuma iesniedzējs neapstrīdot. Turklāt pilnvarnieka iecelšanas faktu varot pārsūdzēt tāpat kā ikvienu administratīvo aktu, bet viņa pieņemtie prettiesiskie un nelietderīgie lēmumi esot pakļauti zaudējumu atlīdzināšanas pienākumam.

Apstrīdētās normas pieļaujot kredītiestādes restrukturizāciju, neliedzot akcionāriem īstenot savas prasījuma tiesības, kas izriet no viņiem piederošajām akcijām. Viņu īpašuma (piemēram, akciju vai pakārtotā kapitāla) vērtības samazinājums vai neatgūšana izrietot no tā fakta, ka kredītiestādei ir finansiālas grūtības, un tas, ka viņu ieguldījumi, visticamāk, nebūs atgūstami, loģiski izrietot no komercdarbības riska jēdziena. Savukārt apstrīdēto normu alternatīva – likvidācijas process – esot acīmredzami neefektīva, neizdevīga arī pašiem akcionāriem. Tādējādi apstrīdētās normas nenonākot pretrunā ar Satversmes 105. pantu.

Pēc Saeimas ieskata, arī pirms Kredītiestāžu likuma grozījumu pieņemšanas kreditoriem nebija tiesību iejaukties kredītiestādes uzņēmuma nodošanā vai to apturēt. Proti, arī iepriekš kredītiestādes uzņēmuma pāreja bijusi iespējama, arī iepriekš klientu un kreditoru līgumattiecības uzņēmuma pārejas rezultātā kredītiestāde varējusi nodot citai personai, un arī iepriekš klienti un kreditori par to būtu uzzinājuši tikai pēc

kredītiestādes uzņēmuma pārejas noslēguma. Tāpēc neesot pamatots Pieteikuma iesniedzēja viedoklis, ka jaunais regulējums liedzot kreditoriem saņemt informāciju un būtiski pasliktinot viņu stāvokli salīdzinājumā ar iepriekšējo normatīvo regulējumu. Tātad apstrīdētās normas šajā jautājumā neierobežojot Satversmes 90. pantā noteiktās tiesības.

Lai gan likums kreditoriem nepiešķirot pārsūdzības vai iejaukšanās tiesības attiecībā uz atļaujas izsniegšanu kredītiestādes uzņēmuma pārejas darījumam, Saeima tomēr uzskata, ka tas neatņem šīm personām tiesības vērsties tiesā prasības kārtībā un lūgt zaudējumu nodrošināšanu vai piedziņu, ja to tiesiskā interese ir apdraudēta vai saistības netiek pildītas. Līdz ar to apstrīdētās normas neesot pretrunā arī ar Satversmes 92. pantu.

Apstrīdētās normas nosakot kredītiestādes uzņēmuma pārejas spēkā esamību neatkarīgi no citu valstu tiesību normu piemērošanas šo valstu jurisdikcijā esošai mantai, lietām vai tiesībām. Saeima šādā regulējumā nesaskata Satversmes 1. panta pārkāpumu, t. i., iejaukšanos citas valsts jurisdikcijā. Minētā regulējuma mērķis esot bijis konstatēt, ka kredītiestādes uzņēmuma pāreja (precīzs un pabeigts darījums konkrētā laika brīdī) notiek un ir spēkā neatkarīgi no tā, ka citu valstu likumos aktīvu nodošanai (koroborācijai, īpašuma tiesību atzīšanai, saistību pārreģistrācijai) varētu būt cits regulējums. Ja kādu no kredītiestādes uzņēmuma pārejā ietvertajiem ārvalstu aktīviem vai saistībām pret ārvalstu personām neesot iespējams nodot, to, ievērojot no ārvalsts likuma izrietošo, izslēdzot no ieguvēja mantas pēc kredītiestādes uzņēmuma pārejas. Šādi tiek ievērots princips par ārvalsts likuma piemērošanu ārvalstī esošam aktīvam.

Saeima noraida Pieteikuma iesniedzēja argumentu par apstrīdēto normu neatbilstību tiesiskās paļāvības principam. Satversmes 1. pants neliedzot likumdevējam ieviest jaunu tiesisko regulējumu un iestādēm piemērot šo regulējumu jaunām tiesiskajām attiecībām, lai nodrošinātu sabiedrības labklājībai svarīgu lēmumu pieņemšanu. Tiesiskās paļāvības principu šajā gadījumā nevarot tulkot tā, ka apstrīdētās normas varētu attiekties vienīgi uz tām kredītiestādēm, kuras tiek dibinātas pēc šo normu spēkā stāšanās.

Saeima norāda, ka apstrīdētās normas nepārkāpjot arī tiesiskās vienlīdzības principu, jo kredītiestādes sadale balstoties uz aktīvu un kredītiestādes turpmākās darbības perspektīvu novērtējumu, kā arī uz noguldītāju un finanšu sistēmas kopējām interesēm. Katrā atsevišķā gadījumā atbilstība minētajiem kritērijiem tiek vērtēta konkrētajos apstākļos. Līdz ar to apstrīdētās normas atbilstot arī Satversmes 91. pantam.

Tiesas sēdē Saeimas pārstāvis M. Paparinskis uzturēja Saeimas pausto viedokli.

Papildus viņš norādīja, ka pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums apstrīdēto normu neatbilstībai Satversmes 1., 90., 91. un 105. pantam, un lūdza izbeigt tiesvedību šajā daļā.

Attiecībā uz apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 92. pantam M. Paparinskis pauda viedokli, ka tās neierobežo tiesības uz taisnīgu tiesu. Personām pamatotu aizskārumu gadījumā esot tiesības vērsties tiesā un prasīt zaudējumu atlīdzību un kompensāciju. Tiesības uz taisnīgu tiesu neietverot tiesības uz noteiktu sprieduma rezolutīvās daļas formu. Papildus M. Paparinskis norādīja: ja Satversmes tiesa tomēr atzišot, ka apstrīdētās normas ierobežo tiesības uz taisnīgu tiesu, tad minētais ierobežojums esot samērīgs. Ierobežojumam esot leģitīms mērķis – kredītiestādes uzņēmuma pārejas galīgums, likumdevēja izraudzītie līdzekļi esot piemēroti šā mērķa sasniegšanai, un saudzējošāku līdzekļu neesot. Esot nodrošināts arī kontroles mehānisms, tāpēc indivīda tiesībām radītais kaitējums salīdzinājumā ar sabiedrības gūto labumu esot nenožīmīgs.

4. Pieaicinātā perona – Ministru kabinets – norāda, ka kredītiestādes uzņēmuma pārejas regulējums iekļauts Kredītiestāžu likumā, lai regulētu finansiālās grūtībās nonākušas kredītiestādes uzņēmuma pāreju tā darbības specifikai atbilstošā veidā. Normatīvais regulējums skaidri nosakot ne tikai konkrētu personu (Finanšu un kapitāla tirgus komisijas, likvidatoru un administratoru) tiesības un pienākumus kredītiestādes uzņēmuma pārejas procesā, bet arī skaidri definējot kritērijus, pēc kuriem minētās personas izvērtē šāda procesa nepieciešamību, – valsts tautsaimniecības vai kredītiestāžu sektora drošības un stabilitātes vai kredītiestādes noguldītāju intereses. Turpretī Komerclikumā ietvertais uzņēmuma pārejas process

esot ļoti vispārīgs un tiekot īstenots, ievērojot tikai uzņēmuma nodevēja un uzņēmuma ieguvēja vēlmes un intereses.

Ministru kabineta viedokli tiesas sēdē pauda **Ministru kabineta pārstāvis Finanšu ministrijas Tiesību aktu departamenta direktors Mārtiņš Brencis.**

M. Brencis norādīja, ka komersantu maksātspēju regulējošo tiesību normu vispārīgais mērķis esot panākt maksimālu paša uzņēmuma vērtības saglabāšanu, savukārt kredītiestāžu darbību un maksātspēju regulējošo normu mērķis – samazināt zaudējumus finanšu sektorā, noguldītājiem un noguldījumu garantiju fondam, bet paša uzņēmuma vēlme turpināt darbību neesot prioritāra. Ievērojot minētos mērķus, kredītiestāžu darbību regulējošos normatīvajos aktos esot paredzēti vairāki no vispārējiem maksātspējas risinājumiem atšķirīgi principi.

Uzņēmuma pāreja esot paredzēta kā instruments, ko kredītiestādes varēs lietot, lai uzlabotu savu finansiālo stāvokli. Šādos apstākļos likumdevējam esot bijis pietiekams pamats detalizēt kredītiestāžu darbības uzraudzību jau esošās tiesību sistēmas ietvaros.

Divu kredītiestāžu solidārās atbildības izslēgšana finanšu pakalpojumu līgumu nodošanas gadījumā izrietot no kopējās kredītiestāžu uzraudzības sistēmas. Nepamatots esot Pieteikuma iesniedzēja apgalvojums, ka Komerclikuma 20. pantā ietverta garantija, ka par saistībām, kas izveidojušās pirms uzņēmuma nodošanas, atbildot solidāri gan uzņēmuma nodevējs, gan uzņēmuma ieguvējs. Komerclikuma 20. pants paredzot: ja uzņēmums vai tā patstāvīga daļa pāriet citas personas īpašumā vai lietošanā, uzņēmuma ieguvējs atbild par visām uzņēmumā vai tā daļā ietilpstošajām saistībām. Tādējādi likums prioritāri nosakot, ka ieguvējs pārņem visas uzņēmuma saistības un ir atbildīgs par visām šīm saistībām.

Kredītiestādes uzņēmuma pāreja neietekmējot akcionāriem piederošo akciju kapitālu. Pieteikuma iesniedzēja arguments, ka akcionāri vispārīgā gadījumā nevarot lemt par uzņēmuma pāreju, neesot pamatots. Komerclikums ļaujot kredītiestādes statūtos ietvert tādu regulējumu, ka padome akcionāru vārdā apstiprina sevišķi svarīgus darījumus, ko veic kredītiestādes valde. Tostarp varot būt arī uzņēmuma pāreja. Savukārt tad, ja uzraudzības iestādes ieceltais pilnvarnieks nolēmis kredītiestādes vārdā veikt uzņēmuma pāreju, jau esot izveidojusies tāda situācija, ka

prioritāra ir finanšu sistēmas, Latvijas tautsaimniecības un noguldītāju interešu, nevis bankas akcionāru interešu aizsardzība.

Ministru kabinets norāda, ka Pieteikuma iesniedzēja atsauce uz dažādu kredītiestādes sadalīšanas modeļu nosaukumiem saistībā ar uzņēmuma definējumu esot nepamatota, jo šo modeļu būtība balstīta uz aktīvu novērtējumu (labākie aktīvi vai sliktākie aktīvi), nevis uz kreditoru prasījumu sadalījumu. Tādēļ arguments par vienlīdzības principa pārkāpumu šajā aspektā neesot pamatots. Arī argumentu par nevienlīdzīgu attieksmi pret kredītiestādes akcionāriem un pakārtoto saistību aizdevējiem nevarot uzskatīt par pamatotu, jo kredītiestādes pakārtoto saistību aizdevēji un akcionāri tiekot aizsargāti daudz mazākā apmērā nekā noguldītāji. Slēdzot līgumus par pakārtotajām saistībām, līdzekļu īpašniekiem esot jāapzinās, ka procentu maksājumi no pakārtotajām saistībām ir tiešā veidā atkarīgi no bankas sekmīgas darbības. Arī kredītiestādes akcionāri, izdarot ieguldījumus kredītiestādē, uzņemoties zināmu risku.

Apstrīdētās normas neesot pretrunā ar Satversmes 92. pantu. Tas, ka likums kreditoriem nepiešķir pārsūdzības vai iejaukšanās tiesības attiecībā uz atļaujas izsniegšanu kredītiestādes uzņēmuma pārejas darījumam, neatņemot šīm personām tiesības vērsties tiesā prasības kārtībā un lūgt zaudējumu atlīdzības nodrošināšanu vai piedziņu, ja tiek apdraudēta viņu tiesiskā interese vai netiek pildītas saistības.

Kredītiestāžu likuma 59.² panta trešās daļas mērķis esot noteikt, ka kredītiestādes uzņēmuma pāreja ir precīzs un pabeigts darījums ar konkrētu laika brīdi (datumu, fiksētu pulksteņa laiku), kurā viena kredītiestāde izslēdz no saviem finanšu pārskatiem un uzskaites skaidri identificētus aktīvus un saistības, bet cita persona šos aktīvus un saistības atzīst par saviem un uzņem uzskaitē. Tāpēc šī pāreja esot spēkā neatkarīgi no tā, ka citu valstu likumos aktīvu nodošanai, koroborācijai, īpašuma tiesību atzīšanai un saistību pārreģistrācijai varētu būt cits regulējums. Ja kāds no kredītiestādes uzņēmuma pārejā ietvertiem ārvalstu aktīviem vai saistībām pret ārvalstu personām nevar tikt nodots, tas tiekot izslēgts no ieguvēja mantas pēc uzņēmuma pārejas.

Ministru kabinets uzsver, ka līdz apstrīdēto normu ieviešanai faktiski esot bijuši iespējami tikai tādi risinājumi kā maksātnespēja un likvidācija, kuru rezultātā tiktu

apmierināti tikai noguldītāju prasījumi garantētās atlīdzības apmērā. Tā kā bankas likvidācijas kvota šādā risinājumā, visticamāk, būtu tuvināta nulles vērtībai, netiktu segti ne pakārtoto saistību aizdevēju, ne akcionāru prasījumi. Tādējādi, veicot kredītiestādes uzņēmuma pāreju, esot iespējams segt daudz lielāku kreditoru prasījumu apjomu.

5. Pieaicinātā persona – Finanšu un kapitāla tirgus komisija (turpmāk – Komisija) informē, ka uz tās sagatavoto dokumentu pamata esot veidots Saeimas atbildes raksts. Tāpēc atsevišķi savu viedokli tā nesniegšot un pilnībā pievienojoties Saeimas atbildes rakstā ietvertajai argumentācijai.

Tiesas sēdē **Komisijas pārstāvis Finanšu un kapitāla tirgus komisijas Juridiskā un licencēšanas departamenta direktors Gvido Romeiko** raksturoja bankas pārejas procedūru un Komisijas kompetenci šā procesa ietvaros. Lai gan Kredītiestāžu likums neparedzot detalizētu regulējumu pilnvarnieka iecelšanai vai aktīvu un pasīvu sadalei bankas pārejas gadījumā, Komisija pieņemot lēmumus, pamatojoties uz tās izveides mērķi.

Kredītiestādes esot būtiski nošķirt no citām komercsabiedrībām, jo to darbības principi neesot pielīdzināmi ikdienišķas komercsabiedrības darbības principiem. Esot nepieciešams nodrošināt noguldītāju interešu, kā arī valsts interešu aizsardzību, jo valsts esot sniegusi galvojumu par visu kredītiestāžu saistību izpildi. Speciālā regulējuma noteikšana Kredītiestāžu likumā esot pamatota arī ar Starptautiskā Valūtas fonda ekspertu ieteikumiem.

Solidārās atbildības piemērošana bankas pārejas gadījumā neesot iespējama sevišķo konkrētā sektora darbības īpatnību dēļ. Solidārā atbildība esot saistāma arī ar kredītiestādes pienākumu paredzēt līdzekļus otras kredītiestādes maksāspējas grūtību gadījumā iespējamiem izdevumiem, līdz ar to šādas prasības nodrošināšana praksē būtu grūti izpildāma. Līdzīgu situāciju risināšana apdrošināšanas sektorā, kur arī solidārā atbildība netiekot paredzēta, līdz šim neesot radījusi nekādas praktiskas problēmas.

Komisija, izsniedzot atļauju bankas pārejai, pārlicinoties, vai abas kredītiestādes būtu spējīgas izpildīt savas saistības. Līdz ar to neesot iespējama bankas pāreja ar mērķi nostādīt kredītiestādes kreditorus neizdevīgākā situācijā.

Savukārt aizliegums atzīt kredītiestādes uzņēmuma pārejas darījumu par spēkā neesošu esot saistīts ar pārejas procesa galīguma nodrošināšanu. Turklāt tas esot attiecināms tikai uz krīzes gadījumiem, tāpēc arī attaisnots ar leģitīmo mērķi un samērīgs, jo personas varot vērsties tiesā gan pret Komisiju, gan pret kredītiestādēm, kas īsteno pāreju, un prasīt zaudējumu atlīdzību.

6. Pieaicinātā persona – biedrība „Latvijas Komerbanku asociācija” (turpmāk – Komerbanku asociācija) – norāda, ka, ieviešot Kredītiestāžu likuma 59.² panta normas, esot radīts būtisks instruments kredītiestādes stratēģisko mērķu īstenošanai, tostarp finanšu līdzekļu plūsmas operatīvai nodrošināšanai. Savukārt Kredītiestāžu likuma 59.⁴ pants dodot iespēju saīsināt kredītiestādes likvidācijas procesu situācijās, kad kāda kredītiestāde zaudējusi licenci. Tādēļ tiesību normas, kas nosaka kredītiestādes uzņēmuma iespējamo sastāvu, tā novērtēšanas kritērijus, lēmuma par kredītiestādes uzņēmuma pāreju pieņemšanas kārtību un darījuma dalībnieku atbildību pret trešajām personām, esot izstrādātas kā universālas, uz visu kredītiestāžu darbību attiecināmas normas. Tās esot iekļautas nozares speciālajā tiesību aktā – Kredītiestāžu likumā – un varot tikt piemērotas jebkurā gadījumā, kad kāda kredītiestāde, tās likvidators, administrators vai Komisijas iecelts pilnvarnieks uzskata par pamatotu un lietderīgu zināmas uzņēmuma daļas nodošanu citam saistību pārņēmējam.

Komerbanku asociācija uzsver, ka kredītiestādes uzņēmuma pārejas institūts ir cieši saistīts ar pastāvošo tiesību sistēmu un pēc savas būtības nenosaka jaunus, konceptuāli atšķirīgus juridiskus risinājumus, bet izveidots tālab, lai respektētu konkrētās komercdarbības nozares specifiku.

Komerclikuma 20. panta pirmā daļa paredzot uzņēmuma ieguvēja pienākumu atbildēt par visām pārņemtajām uzņēmuma saistībām. Papildus likums nosakot arī vispārēju uzņēmuma nodevēja un uzņēmuma ieguvēja solidāru atbildību zināmā laika posmā par visām tām saistībām, kuras radušas pirms uzņēmuma pārejas. Tādējādi,

neraugoties uz minētā panta pirmās daļas pirmajā teikumā noteikto ieguvēja atbildības pienākumu, uzņēmuma kreditoriem tiek dotas papildu garantijas, proti, ļaujot prasīt apmierinājumu arī no uzņēmuma nodevēja. Pēc Komerclikuma asociācijas ieskata, Komerclikumā neesot prezumēts, ka uzņēmums ieguvējs būtu solidāri atbildīgs par tām uzņēmuma nodevēja saistībām, kuras uzņēmuma sastāvā nav pārgājušas ieguvējam. Salīdzinājumā ar Komerclikuma 20. pantā noteikto Kredītiestāžu likuma 59.² panta pirmajā prim daļā esot noteikta izņēmuma situācija attiecībā uz darījuma dalībnieku atbildību par tām kredītiestādes uzņēmuma (tā daļas) saistībām, ko veido finanšu pakalpojumu līgumi. Rezultātā par visām tām saistībām, kas kredītiestādes uzņēmuma ieguvējam pārgājušas šā uzņēmuma ietvaros uz finanšu pakalpojumu līgumu pamata, klientu priekšā esot atbildīgs tikai kredītiestādes uzņēmuma ieguvējs, savukārt uzņēmuma nodevējs no solidārās atbildības pienākuma esot atbrīvots.

Komerclikuma asociācija uzskata, ka apstrīdētās normas tiešā veidā nenosaka īpašuma tiesību aprobežojumus. Proti, tajās neesot nepārprotami formulēts, ka subjekts, uz kuru attiecas konkrētā tiesību norma, līdz ar tās spēkā stāšanos zaudēs noteiktu tam piederošu īpašumu (tā daļu) vai turpmāk nevarēs saņemt kādu līdz tam tiesību aktos garantētu ienākumu.

Komerclikuma asociācija atzīst, ka Kredītiestāžu likuma 59.³ panta otrā daļa liedz ieinteresētajām personām apstrīdēt lēmumu par kredītiestādes uzņēmuma pāreju un līdz ar to ierobežo personai Satversmē garantētās tiesības uz savu interešu aizsardzību tiesas ceļā. Kaut arī kredītiestādes uzņēmuma pāreju Komisija atļaujot vienīgi tad, ja darījums tiek veikts valsts tautsaimniecības vai kredītiestāžu sektora drošības un stabilitātes vai kredītiestādes noguldītāju interesēs, šis uzstādījums nedrīkstētu būt par iemeslu tam, lai personai liegtu tiesības uz tai Satversmē garantēto tiesību aizsardzību.

Komerclikuma asociācija vērš uzmanību uz to, ka apstrīdētās normas neprezumē akcionāru akciju kā īpašuma tiesības apliecinoša instrumenta atņemšanu, konfiskāciju u. tml. Tomēr akcijas esot specifisks īpašuma tiesību veids, proti, to īpašnieks esot uzņēmies ar konkrētās kapitālsabiedrības komercdarbību saistītos riskus un apzinoties, ka akciju vērtība un citi iespējamie mantiskie labumi būs saistīti ar šīs komercdarbības finansiāli veiksmīgu norisi. Akciju un kapitāla daļu vērtība, ciktāl to nosaka uzņēmuma aktīvu un saistību kopums, darbības perspektīvas, veiksmīga

uzņēmējdarbības vadība un citi faktori, esot visai mainīga un arī atšķirīgi interpretējama. Tādēļ Pieteikuma iesniedzēja secinājums, ka tieši apstrīdēto normu piemērošanas iespēja jeb kredītiestādes uzņēmuma pārejas fakts obligāti izraisīšot akciju ekonomiskās vērtības pazemināšanos, neesot pamatots. Analizējot tiesības uz parādnieka izpildījumu kā Satversmes 105. pantā garantētas tiesības uz īpašumu, varot secināt, ka absolūtā veidā šāda uzstādījuma ievērošanu negarantē faktiski neviena tiesību norma.

Komercbanku asociācija nenoliedz, ka atsevišķas apstrīdēto normu nianšes gan varētu korektāk noteikt darījuma dalībnieku tiesības un pienākumus, tostarp attiecībā uz kredītiestādes klientu informēšanu.

Tiesas sēdē, uzturot Komercbanku asociācijas viedokli, tās **pārstāve zvērināta advokāte Ketija Tola** pauda viedokli, ka apstrīdētās normas neierobežo arī tiesības uz taisnīgu tiesu. Komercbanku asociācija piekrīt Saeimas paustajam viedoklim, ka ierobežojums ir samērīgs un nodrošina visas sabiedrības labklājību.

7. Pieaicinātā persona – Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes docents Dr. iur. Jānis Kārklīš – norāda: tas vien, ka apstrīdētās normas neparedz kritērijus, pēc kuriem noteikt atsavināmā kredītiestādes uzņēmuma sastāvu, nepadara tās par neatbilstošām Satversmei. Šis jautājums esot atstāts katra atsevišķā tiesību subjekta (uzņēmuma tiesiskā valdītāja) kompetencē.

J. Kārklīš nepiekrīt Pieteikuma iesniedzēja apgalvojumam, ka liegums atzīt darījumu par spēkā neesošu nozīmē liegtas tiesības uz tiesu. Prasījums atzīt darījumu par spēkā neesošu esot viens no civiltiesiskiem aizsardzības līdzekļiem, ko darījuma dalībnieks var izmantot savu tiesisko interešu aizsardzībai. Ne vienmēr likums pieļaujot visu civiltiesisko aizsardzības līdzekļu pielietošanu civiltiesiska pārkāpuma gadījumā. Pats par sevi likumā noteikts kāda atsevišķa civiltiesiskā aizsardzības līdzekļa izmantošanas ierobežojums neesot uzskatāms par neatbilstošu Satversmei. Tomēr konkrētajā gadījumā esot jāizvērtē, vai ierobežojums ir samērīgs. Liegums prasīt darījuma atzīšanu par spēkā neesošu attiecoties tikai uz noteiktiem gadījumiem: kad kredītiestādes darbība neatbilst likuma prasībām (apdraud sabiedrības intereses) un kad kredītiestāde kļuvusi maksātnespējīga. Uzņēmuma atsavināšana, kas notikusi

kapitālsabiedrības interesēs, nevarot radīt mantiskus zaudējumus kapitālsabiedrībai, jo par nododamo uzņēmumu pretī tiekot saņemta ekvivalenta mantiska vērtība. Ja tā nenotiek, tad pastāvot likumā noteikti ieinteresēto personu aizsargmehānismi, kas dodot tiesības saukt pie atbildības personas, kuras veikušas uzņēmuma atsavināšanu pretēji attiecīgās kapitālsabiedrības interesēm. Kredītiestāžu likums neizslēdzot administratora atbildību par veikto kredītiestādes uzņēmuma nodošanu citai personai, jo ieinteresētās personas saglabājot tiesības tiesas ceļā aizsargāt savas intereses un prasīt radītā kaitējuma atlīdzību. Likums šādu civiltiesisko aizsardzības līdzekli neaizliedzot. Tāpēc ierobežojums esot atzīstams par samērīgu.

Vienlaikus J. Kārklīšs vērš uzmanību uz to, ka Kredītiestāžu likumā varēja tikt noteikts tāds regulējums, ka trešās personas nav tiesīgas apstrīdēt darījumu, bet šādas tiesības tiek saglabātas tiešajiem kredītiestādes uzņēmuma pārejas darījuma dalībniekiem – uzņēmuma nodevējam un ieguvējam.

J. Kārklīšs norāda, ka solidārās atbildības izslēgšana maksātnespējas un likvidācijas gadījumā neesot pamatota, jo, izmantojot šo regulējumu, kredītiestāde varot mākslīgi izraisīt maksātnespējas vai likvidācijas procesu, lai nošķirtu vērtīgākos aktīvus no kreditoru prasījumiem. Šāda kārtība būtu pieļaujama vienīgi izņēmuma gadījumos, kad, kredītiestādi glābjot, tajā naudas līdzekļus ieguldījusi valsts no sava budžeta (pārņemot banku, lai glābtu finanšu sistēmu).

Apstrīdētās normas neesot pretrunā ar Satversmes 90. pantu. Līdzīgs regulējums esot ietverts arī Komerclikumā. Uzņēmuma pāreju veicot valde, un tā arī esot tiesīga veikt šo procesu bez dalībnieku (akcionāru) piekrišanas. Turklāt Kredītiestāžu likums paredzot kontroles mehānismu, jo pirms kredītiestādes uzņēmuma pārejas veikšanas nepieciešama Komisijas atļauja (59.³ pants). Savukārt Komisija pirms atļaujas sniegšanas izvērtējot kredītiestādes uzņēmuma pāreju. Tā kā Komisijas funkcija ir uzraudzīt kredītiestādes, esot likumisks pamats noteikt, ka Komisija ir atbildīga arī par kredītiestādes uzņēmuma pārejas tiesiskumu. Ja pilnvarnieks kredītiestādes uzņēmuma pāreju veikšot pretēji kapitālsabiedrības interesēm, tam iestāšoties atbildība saskaņā ar vispārējām pilnvarnieka atbildību regulējošām Civillikuma normām.

J. Kārklīšs norāda, ka Kredītiestāžu likuma 59.² panta otrās daļas regulējums būtu pretrunā ar Satversmi tikai tad, ja līguma pārjaunošana bez dalībnieku piekrišanas

civiltiesībās nebūtu atļauta. Ņemot vērā to, ka kredītiestādes uzņēmuma pāreja ir cieši saistīta ar šā uzņēmuma saistībām, un konkrēti to, ka kredītiestādes uzņēmuma pārejas gadījumā pamatā tiek nodoti finanšu pakalpojumu līgumi, esot pamatots tāds regulējums, ka, mainot līgumpartneri, vienlaikus tiek nodotas arī saistības. Pretēja regulējuma gadījumā kredītiestādes uzņēmuma pāreja būtu ievērojami apgrūtināta, jo tad vajadzētu saņemt katra līgumpartnera piekrišanu. Šāda kārtība būtu pieļaujama tikai izņēmuma situācijā – kad valsts glābj faktiski maksātnespējīgu banku. Tādā gadījumā līgumpartneru tiesības paļauties uz to, ka tikai un vienīgi konkrētā persona būs to līgumpartneris, varot tikt ierobežotas sabiedrības interešu vārdā. Turklāt, uz likumiskā pārjaunojuma pamata mainoties līgumpartnerim, noguldītāju aizsardzības apjoms nesamazinoties, jo paliekot spēkā valsts pienākums garantēt noguldījumus likumā noteiktajā apjomā.

Nevarot piekrist Pieteikuma iesniedzēja viedoklim, ka kredītiestādes uzņēmuma pārejas regulējums paredzot īpašuma tiesību atņemšanu, proti, prasījuma tiesību atņemšanu. Protams, pastāvot risks, ka prasījuma tiesības kreditors nevarēs īstenot tādēļ, ka parādniekam nepietiks naudas līdzekļu, taču tas neesot pietiekams pamats uzskatīt, ka regulējums būtu pretrunā ar Satversmes 105. pantu. Neviens likums negarantējot, ka komersants savus prasījumus vienmēr varēs īstenot, jo esot dažādi apstākļi, kas to varot ietekmēt.

Regulējums par darījuma spēkā esamību ārpus Latvijas teritorijas nenonākot pretrunā ar Satversmes 1. pantu. Šāda kārtība neapdraudot nedz Latvijas, nedz citas valsts suverenitāti, jo attiecīgais pants regulējot vienīgi uzņēmuma īpašuma tiesību pārejas brīdi, proti, to, ka uzņēmums uzskatāms par nodotu neatkarīgi no tā, ko citu valstu likumi nosaka par uzņēmuma pārejas brīdi. Latvijas kredītiestādes uzņēmuma pārejas gadījumā attiecībā uz pārejas brīža fiksēšanu tiekot piemēroti Latvijas normatīvie akti.

8. Pieaicinātā persona – Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas pārstāvis, 9. Saeimas pilnvaru laikā – tās priekšsēdētājs Kārlis Leiškalns – tiesas sēdē raksturoja apstrīdēto normu pieņemšanas gaitu Saeimas un komisijas sēdēs.

Attiecībā uz apstrīdēto normu pieņemšanas steidzamību K. Leiškalns norādīja, ka tā bija pamatota ar nepieciešamību noteikt tiesisko regulējumu iespējamo banku sektora problēmu risināšanai. Komisijas sēdēs esot piedalījušies Finanšu un kapitāla tirgus komisijas pārstāvji, Komercbanku asociācijas pārstāvji, kā arī Saeimas Juridiskā biroja pārstāvji. Komisijas sēdes esot atklātas, un to darba kārtība tiekot iepriekš publiski izziņota, tādēļ visām ieinteresētajām personām bijusi iespēja piedalīties sēdēs un paust savu viedokli. Komisija esot uzklusējusi sēdē klātesošu personu viedokļus, tai skaitā iebildumus pret atsevišķu apstrīdēto normu redakciju antikonstitucionalitāti, un rezultātā normu redakcija tikusi koriģēta, lai tās atbilstu Satversmei, tāpēc šaubas par apstrīdēto normu atbilstību Satversmei neesot radušās. Turklāt K. Leiškalns pievienojās Saeimas pārstāvja paustajam viedoklim, ka apstrīdētās normas neaizliedz personām celt prasību sakarā ar savu mantisko interešu iespējamo aizskārumu.

Apstrīdētās normas aizliedzot bankas pārejas darījumu atzīt par spēkā neesošu, jo pretējā gadījumā bankas pāreja varētu kļūt neiespējama. Šādā gadījumā tiktu apdraudēta valsts finanšu sistēmas un visa banku sektora stabilitāte, kā arī noguldītāju interešu aizsardzība.

K. Leiškalns norādīja, ka precīzāku bankas pārejas kritēriju noteikšana nav nepieciešama, jo šādas funkcijas jāatstāj uzraugošās institūcijas – Finanšu un kapitāla tirgus komisijas – kompetencē, kas nodrošinātu katrai konkrētajai situācijai atbilstošāko risinājumu.

Secinājumu daļa

9. Tiesas sēdē Saeimas pārstāvis, atsaucoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 3. un 6. punktu, 20. panta piekto daļu un 18. panta pirmās daļas 4. punktu, lūdza izbeigt tiesvedību daļā par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 1., 90., 91. un 105. pantam, jo pieteikumam šajā daļā neesot juridiskā pamatojuma vai arī tas esot acīmredzami nepietiekams. Lielākā daļa argumentu attiecoties uz privāttiesiskajām attiecībām starp kredītiestādi un tās akcionāriem un kreditoriem un neskarot likumdevējam uzliktos civiltiesību ievērošanas pienākumus.

Satversmes tiesa savas kompetences ietvaros veic tiesību normu kontroli. Pēc deputātu pieteikuma veicama abstraktā normu kontrole. Šādā gadījumā pieteikuma iesniedzējam nav nepieciešams pamatot kādas konkrētas personas pamattiesību aizskārumu, kā tas ir konkrētās kontroles (konstitucionālās sūdzības) ietvaros. Līdz ar to juridiskais pamatojums var būt vispārīgs un balstīties galvenokārt uz normu neatbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām, nepierādot konkrētas personas pamattiesību aizskārumu. Taču prasījuma juridiskajai argumentācijai ir jābūt pamatotai. Tāpēc Satversmes tiesai, lai izlemtu jautājumu par tiesvedības izbeigšanu, jāpārbauda, vai pieteikumā un tiesas sēdē Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis uz apstrīdēto normu neatbilstību konkrētām Satversmes normām un sniedzis attiecīgu juridisko pamatojumu.

Pieteikuma iesniedzēja prasījums tiks izvērtēts, pārbaudot apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 1., 90., 91., 105. un 92. pantam.

10. Pieteikuma iesniedzējs ir apstrīdējis vairākas Kredītiestāžu likuma normas, kas regulē kredītiestādes uzņēmuma pāreju. Pieteikumā uzsvērts, ka apstrīdētās normas neesot iespējams apskatīt katru atsevišķi, jo tajās ietvertas savstarpējas atsauces, kā arī lietotas definīcijas un jēdzieni, kuru saturu atklāj tikai viena no apstrīdētajām normām. Neatbilstību Satversmei veidojot viss apstrīdēto normu kopums, kas regulē kredītiestādes uzņēmuma pāreju, nevis tikai atsevišķi šo normu aspekti. Pieņemot šādas normas, būtiski esot mainīts iepriekš Komerclikumā noteiktais uzņēmuma pārejas regulējums.

Tāpēc visupirms jānoskaidro, kas ir kredītiestādes uzņēmuma pāreja, kāds ir kreditoru tiesību apjoms un vai tas būtiski atšķiras no cita veida uzņēmumu pārejas.

10.1. Saskaņā ar Komerclikuma 20. pantu uzņēmuma pārejas gadījumā uzņēmuma ieguvējs atbild par visām uzņēmuma vai tā patstāvīgās daļas saistībām. Savukārt par saistībām, kuras radušās pirms uzņēmuma vai tā patstāvīgās daļas pārejas citas personas īpašumā vai lietošanā un kuru izpildes termiņš vai nosacījums iestājies piecu gadu laikā pēc uzņēmuma pārejas, uzņēmuma nodevējs un uzņēmuma ieguvējs atbild solidāri. Turklāt uzņēmuma vai tā patstāvīgās daļas pārejas gadījumā uzņēmumā vai tā daļā ietilpstošie prasījumi un citas tiesības pāriet uzņēmuma ieguvējam.

Apstrīdētās normas regulē komerciesību institūta – uzņēmuma pārejas – piemērošanu kredītiestādēm. Kredītiestāžu likuma 59.² pantā ietverts vispārīgs

kredītiestādes uzņēmuma pārejas regulējums, kas attiecināms uz jebkuru kredītiestādes uzņēmuma pāreju. Kredītiestādes uzņēmuma pāreja ir civiltiesisks darījums, kuru slēdz uzņēmuma nodevēja kredītiestāde un uzņēmuma ieguvēja kredītiestāde. Taču, lai veiktu šādu darījumu, ir jāsaņem Komisijas piekrišana – atļauja kredītiestādes uzņēmuma pārejai. Minēto administratīvo aktu var pārsūdzēt, bet pārsūdzēšana neaptur paša administratīvā akta izpildi.

Uz kredītiestādes uzņēmuma – finanšu pakalpojumu līgumu – pāreju nav attiecināms Komerclikuma 20. panta pirmās daļas noteikums par uzņēmuma nodevēja un uzņēmuma ieguvēja solidāru atbildību. Regulējums nosaka arī to, ka nav nepieciešams saņemt kredītiestādes uzņēmuma pārejā iesaistītās kredītiestādes kreditoru vai citu personu piekrišanu, un to, ciktāl attiecībā uz ārvalstīs esošu kredītiestādes uzņēmumā ietilpstošu mantu (lietām un saistībām) var tikt piemērots Kredītiestāžu likums.

Savukārt Kredītiestāžu likuma 59.³ un 59.⁴ pantā ietverti kredītiestādes uzņēmuma pārejas noteikumi īpašos gadījumos. Likuma 59.³ pants paredz kredītiestādes uzņēmuma pāreju gadījumā, kad par to, ievērojot konkrētus kritērijus, lemj nevis kredītiestādes valde, bet gan Komisijas iecelts pilnvarnieks. Uz uzņēmuma ieguvēju šādā gadījumā nav attiecināms Komerclikumā nostiprinātais solidārās atbildības pienākums. Kredītiestāžu likuma 59.⁴ pants paredz uzņēmuma pāreju kredītiestādes maksātnespējas vai likvidācijas gadījumā, precizējot, ka arī kredītiestādes likvidators vai administrators ir tiesīgs pieņemt lēmumu par kredītiestādes uzņēmuma pāreju. Arī 59.³ un 59.⁴ pantā noteiktajos gadījumos uzņēmuma pārejai ir nepieciešams saņemt Komisijas atļauju. Turklāt šādi īstenotā kredītiestādes uzņēmuma pāreja nav atzīstama par spēkā neesošu.

Salīdzinot Komerclikumā ietvērto uzņēmuma pārejas regulējumu ar apstrīdēto kredītiestādes uzņēmuma pāreju, var secināt: galvenā atšķirība ir tā, ka kredītiestādes uzņēmuma pārejai jāsaņem Komisijas atļauja, ir paredzēti izņēmumi no uzņēmuma ieguvēja un uzņēmuma nodevēja solidārās atbildības principa un atsevišķos gadījumos kredītiestādes uzņēmuma pārejas darījumu nevar atzīt par spēkā neesošu.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka jaunais regulējums būtiski atšķiras un nonāk pretrunā ar Komerclikumā ietvērto regulējumu un jēdzienu izpratni.

10.2. Uzņēmuma pāreja ir jau pastāvošs vispārējo komerciesību institūts. Savukārt kredītiestādes uzņēmuma pāreja ir īpašs komerciesību institūts. Tādēļ

iespējamās kolīzijas ar Komerclikumu un Civillikumu ir skatāmas kā speciālās tiesību normas attiecības ar vispārējo tiesību normu, kā arī jaunākas tiesību normas attiecības ar vecāku normu.

Satversmes tiesas likuma 16. pants noteic, ka Satversmes tiesa izskata normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām. Tās kompetencē neietilpst vienāda juridiskā spēka tiesību normu savstarpējo pretrunu izvērtēšana. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja argumenti par apstrīdēto normu neatbilstību Komerclikumam vai Civillikumam netiks izvērtēti. Izskatāmās lietas ietvaros Satversmes tiesa vērtēs tikai apstrīdēto normu atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām, proti, Satversmes normām.

11. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst no Satversmes 1. panta izrietošajiem tiesiskas valsts principiem: samērīguma principam, tiesiskās paļāvības principam, labas pārvaldības principam un neatkarīgas valsts principam.

Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētās normas kopumā neatbilst no Satversmes 1. panta izrietošajam samērīguma principam, jo neesot skaidrs to leģitīmais mērķis, tāpēc arī izraudzītie līdzekļi neesot vērsti uz šā mērķa sasniegšanu. Turklāt esot iespējami arī saudzējošāki līdzekļi leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Samērīguma princips ir uzskatāms par vienu no svarīgākajiem demokrātiskas tiesiskas valsts pamatprincipiem. Samērīguma princips noteic, ka tad, ja publiskā vara ierobežo personas tiesības un likumiskās intereses, ir jāievēro saprātīgs līdzsvars starp personas un valsts vai sabiedrības interesēm (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 19. marta sprieduma lietā Nr. 2001-12-01 secinājumu daļas 3.1. punktu*). No minētā izriet, ka samērīguma principa izvērtēšana ir vērsta uz tādām normām, kurās ietverti tiesību ierobežojumi. Līdz ar to samērīguma pārbaudei tiek pakļauts konkrēto tiesību ierobežojums.

Pieteikuma iesniedzējs norāda uz visu apstrīdēto normu neatbilstību samērīguma principam, sniedzot vispārīgu pamatojumu, bet neidentificējot un neanalizējot konkrētus pamattiesību ierobežojumus.

Apstrīdēto normu kopumā ietilpst vairākas normas, kuras regulē kredītiestādes uzņēmuma pāreju dažādās situācijās un kurās varētu būt noteikti arī vairāki tiesību ierobežojumi. Šādu ierobežojumu pieļaujamība katrā konkrētā situācijā ir atšķirīga.

Izvērtēt visu normu samērīgumu vienlaikus nav iespējams, jo katram tiesību ierobežojumam ir savs leģitīmais mērķis un līdzekļi šā mērķa sasniegšanai.

Satversmes tiesa jau iepriekš ir norādījusi, ka, izvērtējot kādas tiesību normas atbilstību tiesību principiem, kas izriet no Satversmes 1. pantā noteiktajām valsts konstitucionālajām pamatvērtībām, jāņem vērā tas, ka šo principu izpaušme dažādās tiesību jomās var atšķirties. Arī apstrīdēto normu raksturs, saikne ar citām Satversmes normām un vieta tiesību sistēmā ietekmē Satversmes tiesas īstenoto kontroli. Proti, likumdevēja rīcības brīvība konkrēta jautājuma regulēšanā var būt plašāka vai šaurāka, un Satversmes tiesai ir jāvērtē, vai Saeimas izmantotās rīcības brīvības apjoms atbilst Satversmē noteiktajam (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 8. novembra sprieduma lietā Nr. 2006-04-01 15.2. un 15.3. punktu*).

Līdz ar to apstrīdēto normu atbilstību samērīguma principam Satversmes tiesa vērtēs kopsakarā ar Satversmes 90., 91., 92. un 105. pantu, ja tiks konstatēts minētajos pantos ietvertu pamattiesību ierobežojums.

12. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka, ieviešot jauno regulējumu, tiek būtiski ietekmētas kredītiestādes kreditoru tiesības. Nenosakot pārejas periodu jaunā regulējuma ieviešanai un atceļot solidarās atbildības principu, tiekot pārkāpts Satversmes 1. pantā nostiprinātais tiesiskās paļāvības princips.

Kredītiestāžu likuma 59.² panta pirmā prim daļa paredz, ka uz kredītiestādes uzņēmuma – finanšu pakalpojumu līgumu – pāreju neattiecas Komerclikuma 20. panta pirmās daļas noteikums par uzņēmuma nodevēja un uzņēmuma ieguvēja solidarū atbildību. Savukārt Kredītiestāžu likuma 59.³ un 59.⁴ pants paredz, ka Komerclikuma 20. panta pirmās daļas noteikums par uzņēmuma nodevēja un uzņēmuma ieguvēja solidarū atbildību netiek attiecināts uz kredītiestādes uzņēmuma ieguvēju.

12.1. Tiesiskās paļāvības princips nozīmē, ka indivīds var paļauties uz to, ka tiesības un likumiskās intereses, kuras viņš ir ieguvis, vēlāk netiks atņemtas. Tiesiskās paļāvības pamatā ir indivīda paļaušanās uz valsts tiesisku un konsekventu rīcību. Šā principa galvenais uzdevums ir aizsargāt personas tiesības gadījumos, kad normatīvā regulējuma grozījumu rezultātā notiek vai ir iespējama privātpersonu tiesiskā stāvokļa pasliktināšanās (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 8. novembra sprieduma lietā Nr. 2006-04-01 21. punktu*). Taču tiesiskās paļāvības princips neizslēdz valsts iespēju

grozīt pastāvošo tiesisko regulējumu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 1. decembra sprieduma lietā Nr. 2010-21-01 19. punktu*).

Lai noskaidrotu, vai jaunais tiesiskais regulējums pārkāpj tiesiskās paļāvības principu, ir jāizvērtē:

1) vai personai bija radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu un

2) vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp personas tiesiskās paļāvības aizsardzību un sabiedrības interešu nodrošināšanu (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 26. novembra sprieduma lietā Nr. 2009-08-01 23. punktu*).

12.2. Lai konstatētu, vai personām bija radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu, ir jāizvērtē, vai to paļaušanās uz apstrīdēto normu ir likumīga, pamatota un saprātīga un vai tiesiskais regulējums pēc savas būtības ir pietiekami noteikts un nemainīgs, lai tam varētu uzticēties (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 19. marta sprieduma lietā Nr. 2001-12-01 secinājumu daļas 3.2. punktu, 2004. gada 25. oktobra sprieduma lietā Nr. 2004-03-01 7. punktu un 2006. gada 8. novembra sprieduma lietā Nr. 2006-04-01 21. punktu*).

Līdz apstrīdēto normu pieņemšanai kredītiestādes uzņēmuma pāreja normatīvajos aktos nebija speciāli regulēta, bet uz to attiecās vispārīgais Komerclikumā noteiktais regulējums, tostarp arī Komerclikuma 20. pantā noteiktais solidarās atbildības princips uzņēmuma pārejas gadījumā. Minētajā pantā ietvertās normas ir vērstas uz kreditoru tiesību aizsardzību. Tas aizsargā kreditoru intereses un mazina viņu risku, nosakot, ka kreditors iegūst prasījuma tiesības pret ieguvēju, vienlaikus saglabājot prasījuma tiesības arī pret atsavinātāju (*sk.: Strupišs A. Komerclikuma komentāri. Rīga: SIA „A. Strupiša Juridiskais birojs”, 2003, 263. § un 267. §*). Minētais regulējums bija spēkā kopš 2002. gada, un visu uzņēmumu (tostarp kredītiestādes uzņēmuma) pāreja notika, balstoties uz šo regulējumu.

Līdz ar to tiesiskais regulējums pēc savas būtības bija pietiekami noteikts un nemainīgs.

12.3. Vērtējot, cik lielā mērā aizsargājama personu tiesiskā paļāvība, vērā ņemams arī tas, vai tiesību norma, ar kuru personām tiek piešķirtas konkrētas tiesības, tām jau ir piemērota. Tiesiskās paļāvības aizsardzības apjoms atšķiras atkarībā no tā, vai persona paļāvusies uz jau iegūtām vai tikai sagaidāmām tiesībām (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 26. novembra sprieduma lietā Nr. 2009-08-01 25. punktu*).

Kredītiestādes uzņēmuma pārejas regulējums tika ieviests 2009. gada 19. februārī un papildināts ar grozījumiem tā paša gada 29. oktobrī. No lietas materiāliem izriet, ka apstrīdēto normu pieņemšanas un spēkā stāšanās laikā neviens kredītiestādes uzņēmums netika pārņemts. Tāpat arī neviens kreditors nebija izmantojis prasījuma tiesības, pamatojoties uz Komerclikuma 20. panta pirmās daļas otro teikumu, pret kredītiestādes uzņēmumu, kas būtu bijis pārņemts iepriekš. Līdz ar to apstrīdētās normas nav piemērotas tādai kredītiestādes uzņēmuma pārejai, kas būtu notikusi vai uzsākta saskaņā ar Komerclikuma 20. pantu.

Tomēr arī vēl nepiemērota tiesību norma var radīt aizsargājamu tiesisko paļāvību, ja nosaka sagaidāmas tiesības, proti, tiesības normatīvajā aktā ir paredzētas, bet vēl nav iestājušies visi to īstenošanas priekšnoteikumi. Jo sevišķi šāda paļāvība rodas tad, ja tiesību norma attiecas uz jau ievadītām tiesiskajām attiecībām. Tātad fakts, ka apstrīdētās normas pieņemšanas brīdī nenotika kredītiestādes uzņēmuma pāreja, ietekmē tiesiskās paļāvības aizsardzības līmeni, nevis izšķir to, vai tiesiskā paļāvība vispār varēja būt izveidojusies.

Jaunais regulējums pieļauj atkāpšanos no Komerclikumā regulētās solidārās atbildības un citām kreditoru tiesībām vēl pirms kredītiestādes uzņēmuma pārejas procesa. Personām bija izveidojusies paļāvība uz sagaidāmām, nevis jau iegūtām tiesībām. Šāda paļāvība ir aizsargājama, tomēr aizsardzības apmērs ir mazāks nekā tādā gadījumā, ja tiesības jau būtu iegūtas, proti, ja kredītiestādes uzņēmuma pāreja jau notiktu.

Tādējādi personas varēja paļauties uz to, ka kredītiestādes uzņēmuma pāreja tiks īstenota saskaņā ar Komerclikumā noteikto uzņēmuma pārejas regulējumu.

12.4. Satversmes tiesa jau agrāk ir norādījusi, ka tiesiskās paļāvības princips saistāms ar nepieciešamību radīt tādus apstākļus, kas indivīdam ļautu plānot savu nākotni. Tiesiskajam regulējumam ir jābūt pietiekami stabilam, lai indivīds, vadoties no tiesību normām, varētu pieņemt ne tikai īstermiņa lēmumus, bet arī ilgtermiņā plānot savu nākotni (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 25. oktobra sprieduma lietā Nr. 2004-03-01 9.2. punktu*). Tā kā persona, paļaujoties uz konkrētu normatīvo regulējumu un tajā ietvertajām tiesībām, ir iekārtojusi savu dzīvi, veidojusi nākotnes plānus, uzņēmusies saistības u. tml., ir nepieciešams pārejas periods, lai persona varētu pielāgoties tai kārtībai, kas paredzēta jaunajā tiesiskajā regulējumā.

Saprātīga pārejas termiņa noteikšana vai kompensācijas paredzēšana galvenokārt attiecināma uz tādiem gadījumiem, kad personai tiek atņemtas vai ierobežotas jau piešķirtas vai tuvā nākotnē paredzamas tiesības. Ja personas tiesību īstenošana ir atkarīga no kāda priekšnoteikuma un tā izpildīšanās nav paredzama tuvākā nākotnē vai pat pastāv iespējamība, ka tas nekad neizpildīsies, saudzējoša pāreja nav nepieciešama un to var aizstāt citi mehānismi. Līdz ar to par svarīgāko tiesiskās paļāvības kritēriju šādos gadījumos kļūst sabiedrībai nozīmīgu interešu aizsardzība un likumdevēja rīcības brīvības robežas, jo arī jaunais regulējums nedrīkst pārkāpt personu pamattiesības.

Apstrīdēto normu ieviešanai nebija noteikts pārejas periods. Taču to pieņemšanas brīdī nenotika neviena kredītiestādes uzņēmuma pāreja, kā arī kreditoriem nebija izpildījušies prasījuma tiesību īstenošanas priekšnoteikumi jau notikušas kredītiestādes uzņēmuma pārejas rezultātā. Līdz ar to likumdevējam nebija nepieciešamības noteikt pārejas periodu, lai personas varētu pielāgoties jaunajai kārtībai. Tiesas sēdē tika noskaidrots, ka kredītiestādes uzņēmuma pāreja saskaņā ar jauno regulējumu praksē pirmo reizi notikusi tikai aptuveni pēc gada kopš tā spēkā stāšanās. Tātad konkrēti radušos tiesisko attiecību noregulēšanai piemērotais normatīvais regulējums bija spēkā jau ilgāku laiku. Personām jau savlaicīgi bija zināms jaunais normatīvais regulējums, un tās varēja paredzēt, ka kredītiestādes uzņēmuma pāreja notiks atbilstoši speciālajam kredītiestādes uzņēmuma pārejas regulējumam. Tādējādi īpaša pārejas perioda noteikšana šajā situācijā nebija nepieciešama.

12.5. Saeima un Komerčbanku asociācija pamato, ka apstrīdēto normu pieņemšanas laikā, proti, 2009. gada sākumā, radās nepieciešamība izveidot tādu tiesisku instrumentu, kura pielietojums ļautu izvairīties no būtiskiem Latvijas finanšu sistēmas satricinājumiem, ko varētu radīt varbūtēja kredītiestādes maksātnespēja, un kurš pēc iespējas sekmētu bankas saistību izpildi. Tomēr jau iepriekš Latvijas kredītiestādes bija saskārušās ar tādu problēmu, ka normatīvais regulējums Latvijā nedod kredītiestādēm iespēju juridiski korektā veidā atsavināt savus aktīvus, kurus veido specifiski banku finanšu pakalpojumi. Atbilstoši banku komercdarbības specifikai tieši šādi aktīvi veido lielāko kredītiestādes mantas daļu. Normatīvais regulējums nenodrošināja iespēju īstenot konkrētas kredītiestādes un tās līgumpartneru, tostarp klientu, komerciālajām interesēm atbilstošāko rīcību, proti, no spēkā esošiem aizdevuma

līgumiem izrietošo bankas nodibināto saistību un iegūto tiesību nodošanu citam kreditoram pret atlīdzību (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 162. –170. lpp.*).

Nepieciešamība Kredītiestāžu likumā noteikt specifisku, no Komerclikuma 20. pantā nostiprinātā regulējuma atšķirīgu kredītiestādes uzņēmuma pārejas regulējumu 2009. gada sākumā izrietēja no divu faktoru kopuma, kurus nosacīti varētu apzīmēt kā Latvijas finanšu sistēmai neparastus, ārkārtējus apstākļus un kredītiestāžu darbības praksē ilgākā laika posmā identificētus problēmjautājumus. Ieviešot Kredītiestāžu likumā kredītiestādes uzņēmuma pārejas institūtu, citastarp tika radīts būtisks instruments kredītiestādes stratēģisko mērķu īstenošanai, tostarp finanšu līdzekļu plūsmas operatīvai nodrošināšanai.

Tādējādi normatīvā regulējuma maiņa bija nepieciešama visas sabiedrības interesēs. Neveicot pasākumus finanšu tirgus stabilitātes nodrošināšanai, tiktu ietekmēta visa valsts tautsaimniecība.

Satversmes tiesa jau iepriekš ir norādījusi, ka sabiedrībai nozīmīgu interešu aizsardzībai dodama prioritāte salīdzinājumā ar tiesiskās paļāvības principu (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 26. novembra sprieduma lietā Nr. 2009-08-01 25. punktu*).

Tādējādi apstrīdētās normas nerada tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu un atbilst Satversmes 1. pantam.

13. Pieteikumā norādīts, ka „Kredītiestāžu likuma 59.³ panta otrajā daļā un 173. panta ceturtajā daļā nostiprinātais administratīvā lēmuma neatgriezeniskais raksturs neatbilst demokrātijas jēdzienā ietvertajam labas pārvaldības principam, kurš nav iedomājams bez pārsūdzības un restitūcijas institūtu klātbūtnes, tāpat arī katrai personai jābūt garantētām tiesībām uz reālu administratīvo lēmumu apstrīdēšanu ar mērķi panākt prettiesisku un nelietderīgu lēmumu atcelšanu” (*lietas materiālu 1. sēj. 8. lpp.*). Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka, neparedzot personai tiesību aizsardzību tiesas procesā, tiek pārkāpts labas pārvaldības princips.

Satversmes tiesa savos spriedumos vairākkārt ir atsaukusies uz labas pārvaldības principu, citastarp norādot, ka tas izriet no Satversmes 1. panta (*sk. Satversmes tiesas 2003. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2002-12-01 secinājumu daļas 6. punktu*) un valstij ir pienākums vienkāršot un uzlabot pārvaldes kārtību, organizēt to pēc iespējas efektīvi (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 6. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2004-21-01*

6. punktu), garantēt taisnīgas procedūras īstenošanu saprātīgā laikā un citus noteikumus, kuru mērķis ir panākt, lai valsts pārvalde ievērotu cilvēktiesības (*sk. Satversmes tiesas 2003. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2002-12-01 secinājumu daļas 6. punktu*). No Satversmes 1. panta izrietošais labas pārvaldības princips attiecas galvenokārt uz valsts pārvaldes jomu. Visupirms tas nozīmē cilvēka tiesību ievērošanu izpildvaras – valsts pārvaldes – darbībā, tomēr arī likumdevējam – Saeimai – savā darbībā ir pienākums to ievērot. Likumdevēja pienākums saistībā ar šo principu ir nodrošināt, lai likumos ietvertais valsts pārvaldes regulējums atbilstu labas pārvaldības principam (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 19. maija sprieduma lietā Nr. 2008-40-01 16. punktu*).

Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, apstrīdētās normas nenodrošina administratīvā akta – Komisijas sniegtās atļaujas – apstrīdēšanu un pārsūdzēšanu, kā arī liedz pašu kredītiestādes uzņēmuma pārejas darījumu atzīt par spēkā neesošu.

Pieteikuma iesniedzēja iebildumi pret kredītiestādes uzņēmuma pārejas darījuma apstrīdēšanas aizliegumu, kas ir privāto tiesību jomas jautājums, tiks vērtēti kopsakarā ar Satversmes 92. pantu kā tiesību uz taisnīgu tiesu sastāvdaļa, bet administratīvā akta pārsūdzēšana, kas ir publisko tiesību – valsts pārvaldes – jautājums, aplūkojama arī labas pārvaldības principa kontekstā.

Pieteikumā ir ietverts maldīgs uzskats, ka apstrīdētās normas paredz aizliegumu pārsūdzēt Komisijas pieņemto administratīvo aktu, ja kredītiestādes uzņēmuma pāreja notiek saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 59.³ un 59.⁴ panta noteikumiem. Apstrīdētajā 59.² pantā ietvertās normas regulē kredītiestādes uzņēmuma pārejas vispārīgos jautājumus (*sk. šā sprieduma 10.1. punktu*), tostarp jautājumu par Komisijas pieņemtā administratīvā akta – atļaujas kredītiestādes uzņēmuma pārejai – pārsūdzēšanu, paredzot vienīgi to, ka administratīvā akta pārsūdzēšana neaptur tā izpildi. Savukārt apstrīdētās 59.³ un 59.⁴ panta normas paredz speciālus noteikumus gadījumā, kad lēmumu par kredītiestādes uzņēmuma pāreju pieņem Komisijas iecelts pilnvarnieks, likvidators vai maksātnespējas administrators. Tomēr arī šajos gadījumos Komisijas administratīvais akts ir pārsūdzams saskaņā ar 59.² panta ceturtās daļas noteikumiem. Līdz ar to Kredītiestāžu likumā ietvertais regulējums paredz iespēju pārsūdzēt administratīvo aktu, ar kuru Komisija dod atļauju kredītiestādes uzņēmuma pārejai.

Tādējādi apstrīdētās normas nerada labas pārvaldības principa aizskārumu.

14. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā 59.² panta trešā daļa, kas nosaka Latvijas amatpersonu izdotā administratīvā akta par kredītiestādes pāreju spēku attiecībā uz ārzemēs esošu kredītiestādes īpašumu neatkarīgi no šādai mantai vai atsevišķām tajā ietilpstošām lietām, tiesībām vai saistībām piemērojamā citas valsts likuma, pārkāpj no Satversmes 1. panta izrietošo neatkarīgas (suverēnas) demokrātiskas valsts principu. Jebkuras valsts pienākums esot ievērot un cienīt citas suverēnas valsts normatīvos aktus un jurisdikciju.

Lietā pieaicinātās personas ir atzinušas, ka minētā norma regulē vienīgi uzņēmuma īpašuma tiesību pārejas brīdi un nekādā veidā neskar no Satversmes 1. panta izrietošo neatkarīgas demokrātiskas valsts principu. Normas mērķis ir noteikt kredītiestādes uzņēmuma pilnīgu pāreju, proti, pārejas procesā tiek nodots viss uzņēmums vai tā daļa, tātad arī aktīvi (manta), kas atrodas ārvalstīs. Uzņēmums uzskatāms par nodotu neatkarīgi no tā, ko nosaka citu valstu likumi attiecībā uz uzņēmuma pārejas brīdi. Latvijas kredītiestādes uzņēmuma pārejas gadījumā tiek piemēroti Latvijas normatīvie akti attiecībā uz uzņēmuma pārejas brīža fiksēšanu.

Pieteikuma iesniedzēja argumentam par Kredītiestāžu likuma 59.² panta trešās daļas neatbilstību Satversmes 1. pantā nostiprinātajam neatkarīgas demokrātiskas valsts principam nav juridiskā pamatojuma, līdz ar to tiesvedība šajā daļā nav turpināma.

15. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētās normas neparedz darījuma dalībnieku pienākumu informēt kredītiestādes klientus par gaidāmo kredītiestādes uzņēmuma pāreju un saņemt viņu akceptu. Tas nonākot pretrunā ar Satversmes 90. pantu, jo kreditori, nezinot savas tiesības, arī nevarot tās īstenot.

15.1. Satversmes 90. pants nosaka: „Ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības.”

Analizējot Satversmes 90. panta saturu, Satversmes tiesa ir norādījusi, ka tas paredz personas subjektīvās publiskās tiesības tikt informētai par tās tiesībām un pienākumiem. Valstij ir pienākums ne vien pieņemt normatīvos aktus, kas regulē personu uzvedību visdažādākajās tiesiskajās attiecībās, bet arī radīt mehānismu, kas nodrošina personu informētību par tiesiskā regulējuma izmaiņām un saturu. Tas paredz personas tiesības, stājoties publiski tiesiskajās attiecībās ar valsts varas institūcijām, tikt informētai par tās tiesībām konkrētajās attiecībās (*sk., piemēram,*

Satversmes tiesas 2006. gada 20. decembra sprieduma lietā Nr. 2006-12-01 16. punktu).

No minētā secināms, ka neatbilstība Satversmes 90. pantam veidotos tad, ja apstrīdētās normas, kuras paredz izmaiņas kredītiestāžu uzņēmuma pārejas normatīvajā regulējumā, nebūtu zināmas personām. Taču nedz pieteikumā, nedz tiesas sēdē Pieteikuma iesniedzējs nav paudis viedokli, ka apstrīdēto normu saturs kādam nebūtu zināms tāpēc, ka valsts nebūtu izpildījusi no Satversmes 90. panta izrietošo pienākumu un nebūtu pienācīgā veidā informējusi personas par jauno normatīvo regulējumu. Apstrīdētās normas izsludinātas likumā noteiktajā kārtībā un ir publiski pieejamas visiem.

Kreditora tiesības saņemt informāciju par civiltiesisku darījumu neietilpst Satversmes 90. panta tvērumā.

15.2. Tiesas sēdē Pieteikuma iesniedzēja pārstāvis papildus norādīja, ka neatbilstību Satversmes 90. pantam veido apstrīdēto normu neskaidrība. Piemēram, neesot skaidrs, kas ir saprotams ar terminu „finanšu pakalpojuma līgums” Kredītiestāžu likuma 59.² panta pirmajā prim daļā un kuras personas var pārsūdzēt Komisijas izdotu atļauju kredītiestādes uzņēmuma pārejai (59.² panta ceturrtā daļa) (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 74. lpp.*).

Skaidrojot Satversmes 90. pantu, Satversmes tiesa ir norādījusi, ka personas tiesības zināt savas tiesības nosaka arī likumdevēja darbības ietvaru. Likumiem un citiem normatīvajiem aktiem jābūt ne vien publiski pieejamiem, bet arī pietiekami skaidriem un saprotamiem (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 20. decembra sprieduma lietā Nr. 2006-12-01 16. punktu*).

Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk – ECT) vairākkārt norādījusi, ka likumiem un tiesību normām, kas ierobežo personas pamattiesības, jābūt gan pienācīgi saprotamiem, gan paredzamiem. Proti, normai jābūt formulētai pietiekami precīzi, lai indivīds, nepieciešamības gadījumā atbilstoši konsultējoties, varētu regulēt savu rīcību (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1979. gada 26. aprīļa sprieduma lietā „The Sunday Times v. The United Kingdom” 49. punktu, 1998. gada 24. februāra sprieduma lietā „Larrisis & others v. Greece” 40. punktu un 1999. gada 25. novembra sprieduma lietā „Hashman and Harrup v. The United Kingdom” 31. punktu*). Normai jābūt formulētai tā, lai ļautu personām skaidri paredzēt precīzu noteikuma piemērošanas jomu un nozīmi. Tas nodrošina indivīdiem svarīgu

aizsargmehānismu. Taču nacionālā normatīvā regulējuma precizitātes pakāpe lielā mērā ir atkarīga no attiecīgās jomas, kuru likums reglamentē, un tā adresātu skaita un statusa (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1999. gada 25. novembra sprieduma lietā „Hashman and Harrup v. The United Kingdom” 31. punktu, 1993. gada 25. augusta sprieduma lietā „Chorherr c. Autriche” 25. punktu, 2004. gada 17. februāra sprieduma lietā „Maestri v. Italy” 25. punktu un 1990. gada 27. marta sprieduma lietā „Kruslin v. France” 30. punktu).*

Norma ir atzīstama par neskaidru tad, ja ar iztulkošanas paņēmieni palīdzību nav iespējams noskaidrot tās patieso jēgu. Apstrīdētā 59.² panta pirmā prim daļa noteic, ka uz kredītiestādes uzņēmuma – finanšu pakalpojumu līgumu – pāreju neattiecas Komerclikuma 20. panta pirmās daļas noteikums par uzņēmuma nodevēja un uzņēmuma ieguvēja solidāru atbildību. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka norma ierobežo kreditoru papildu aizsardzību, neattiecinot uz finanšu pakalpojumu līgumiem uzņēmuma nodevēja un uzņēmuma ieguvēja solidāru atbildību, turklāt neesot saprotams jēdziena „finanšu pakalpojumu līgumi” saturs.

Ietverot likumā vispārīga rakstura definīcijas, ir nepieciešams noskaidrot to saturu. Šaubas par definīcijas robežām pašas par sevi vēl nepadara attiecīgo jēdzienu par nesaprotamu un neskaidru (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2008-09-0106 7.2. punktu*). Kredītiestāžu likuma 1. panta 4. punktā sniegta „finanšu pakalpojumu” legāldefinīcija. Līdz ar to jau pats likumdevējs ir atklājis jēdziena „finanšu pakalpojums” saturu. Savukārt jēdziena „finanšu pakalpojuma līgums” saturs noskaidrojams, izmantojot normas gramatisko un sistēmisko interpretāciju, proti, finanšu pakalpojuma līgums ir tāds līgums, kura priekšmets ir finanšu pakalpojums.

Tādējādi apstrīdētā Kredītiestāžu likuma 59.² panta pirmās prim daļas norma nav atzīstama par neskaidru.

15.3. Savukārt Kredītiestādes uzņēmuma pārejas procesā valsts pārvaldes iestāžu izdoto administratīvo aktu, tostarp arī Komisijas atļaujas kredītiestādes uzņēmuma pārejai, pārsūdzības iespējas ir noskaidrojamas, izmantojot normu sistēmisko interpretācijas metodi un analizējot Administratīvā procesa likuma vispārīgos noteikumus. Administratīvā procesa likuma „A” daļas 3. nodaļa (24.– 40. pants) nosaka to personu grupas, kas var būt par administratīvā procesa dalībniekiem vai pieteicējiem. Tā kā likumdevējs uzskatīja, ka nav nepieciešams Kredītiestāžu likumā

paredzēt izņēmumu attiecībā uz šo personu loku, ir piemērojami Administratīvā procesa likuma noteikumi. Apstrīdētā 59.² panta ceturtnā daļa par izņēmumu nosaka tikai to, ka administratīvā akta pārsūdzēšana neaptur tā izpildi. Līdz ar to Komisijas izdots administratīvais akts pārsūdzams saskaņā ar Administratīvā procesa likuma noteikumiem, proti, minēto aktu var pārsūdzēt administratīvā akta adresāts un trešās personas, kuru tiesības un likumiskās intereses attiecīgais administratīvais akts aizskar.

Tādējādi arī apstrīdētā Kredītiestāžu likuma 59.² panta ceturtnās daļas norma nav atzīstama par neskaidru.

15.4. Apstrīdētās normas pietiekami skaidri noteic, kas ir finanšu pakalpojuma līgums un kādā veidā pārsūdzams Komisijas lēmums. Gramatiskā un sistēmiskā normu interpretācija pilnībā atklāj to saturu.

Tādējādi apstrīdētās normas atbilst Satversmes 90. pantam.

16. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka kredītiestādes uzņēmuma pārejas procesā var tikt pieļauts Satversmes 91. panta pārkāpums. Kredītiestādes uzņēmuma pārejas modeļa izvēle un motivācija esot atstāta vienīgi amatpersonu ziņā. Veicot kredītiestādes uzņēmuma pāreju, kredītiestādei piederošos aktīvus esot iespējams sadalīt, neievērojot vienlīdzības principu. Tādējādi apstrīdētās normas nonākot pretrunā ar Satversmes 91. pantu.

16.1. Satversmes tiesa, interpretējot Satversmes 91. panta pirmo teikumu, ir atzinusi, ka vienlīdzības princips liedz valsts institūcijām izdot tādas normas, kas bez saprātīga pamata pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas vienādos apstākļos, ja tam ir objektīvs un saprātīgs pamats (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2001. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2000-07-0409 secinājumu daļas 1. punktu un 2008. gada 29. decembra sprieduma lietā Nr. 2008-37-03 7. punktu*). Atšķirīgai attieksmei nav objektīva un saprātīga pamata, ja tai nav leģitīma mērķa vai ja nav samērīgas attiecības starp izraudzītajiem līdzekļiem un nospraustajiem mērķiem (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 23. decembra sprieduma lietā Nr. 2002-15-01 secinājumu daļas 3. punktu*).

Izvērtējot, vai apstrīdētās normas atbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, Satversmes tiesai jānoskaidro, vai tiesību normās ir iekļauts regulējums, kas paredz atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos, proti: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis, un vai ir ievērots samērīguma princips.

16.2. Tikai viens no kredītiestādes uzņēmuma pārejas modeļiem paredz uzņēmuma daļas pāreju citam īpašniekam. Šādos gadījumos kredītiestādes uzņēmuma sadale balstās uz aktīvu novērtējumu un kredītiestādes turpmākās darbības perspektīvu novērtējumu, kā arī noguldītāju un finanšu sistēmas kopējām interesēm. Katrā atsevišķā gadījumā sadales kritēriji var būt citādi un tiek vērtēti konkrētajos apstākļos.

No pieteikuma un tiesas sēdē paustā pieaicināto personu viedokļa izriet, ka iespējamā nevienlīdzīgā situācija varētu rasties kredītiestādes uzņēmuma sadales procesā. Tātad nevienlīdzīgā situācija var izveidoties nevis apstrīdēto normu, bet gan to piemērotāju rīcības dēļ. Turklāt tiesas sēdē arī pats Pieteikuma iesniedzēja pārstāvis atzina, ka likums neparedz atšķirīgu attieksmi, bet tā rodoties likuma piemērošanas rezultātā (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 21. lpp.*).

Satversmes tiesas kompetence ļauj izvērtēt tikai tiesību normu, nevis to piemērotāju rīcības atbilstību Satversmes 91. pantam. Tādējādi prasījums šajā daļā nav piekritīgs Satversmes tiesai.

Līdz ar to tiesvedība daļā par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. pantam nav turpināma.

17. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētās normas paredz iespēju, īstenojot kredītiestādes uzņēmuma pāreju vienā vai vairākās pakāpēs, samazināt aktīvu reālo vērtību un nodarīt personām zaudējumus, jo nebūs iespējams apmierināt kreditoru prasījumus par saistību izpildi. Līdz ar to tiekot apdraudētas viņu tiesības uz īpašumu, kuras nostiprinātas Satversmes 105. pantā.

17.1. Satversmes 105. pants nosaka: „Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi

saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Satversmes 105. pants paredz visaptverošu mantiska rakstura tiesību garantiju un neaprobežojas vienīgi ar īpašuma tiesībām. Ar „tiesībām uz īpašumu” saprotamas visas mantiska rakstura tiesības, kuras tiesīgā persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas, piemēram, īpašums (Civillikuma 927. panta izpratnē); ķīlas tiesības; servitūtu tiesības; autortiesības; tiesības uz izgudrojumiem un preču zīmēm; tiesības, kas izriet no kapitāla daļām un akcijām (kā arī citiem vērtspapīriem); saistībtiesiski prasījumi, kas pamatoti ar līgumu vai deliktu; koncesiju tiesības; tiesības (uz licences pamata) veikt komercdarbību u. c. (sk.: *Grūtups A., Kalniņš E. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 14.–15. lpp.*).

Arī ECT prakse liecina, ka par īpašumu Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas izpratnē var tikt uzskatīti ļoti dažādi prasījumi. Tomēr ir jābūt vismaz kaut kam tādām, ko varētu uzskatīt par tiesisku prasījumu (sk. *Jacobs and White. The European Convention on Human Rights, Fourth edition, Oxford: Oxford University Press, 2006, p. 355*).

Tādējādi prasījuma tiesības par saistību izpildi ietilpst jēdziena „īpašums” saturā.

17.2. Pieteikumā norādīts, ka kredītiestādes uzņēmuma sadales gadījumā samazināsies kreditoru iespēja atgūt savu kapitālu, līdz ar to samazināsies arī viņu īpašuma (atgūstamā kapitāla) vērtība, un tas radot Satversmes 105. panta pārkāpumu.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas „atņem īpašumtiesības bez atlīdzības (ekspropriācija)”, bet vienlaikus atzīst, ka šī īpašuma tiesību atņemšana notikšot tad, ja kredītiestādes uzņēmuma pārejas gadījumā kreditoru prasījumi paliks neapmierināti (sk. *lietas materiālu 1. sēj. 9. lpp.*).

Ņemot vērā to, ka apstrīdētās normas tiek izvērtētas abstraktās kontroles ietvaros, Satversmes tiesai ir jāpārbauda arī šāda teorētiski iespējama situācija. Līdz ar to jānoskaidro, vai apstrīdētās normas rada Satversmes 105. pantā nostiprināto tiesību ierobežojumu.

17.3. Lai izvērtētu apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 105. pantam, ir nepieciešams konstatēt cēloņsakarību starp apstrīdētajām normām un personai radītajām negatīvajām mantiskajām sekām.

Vispārīgais kredītiestādes kreditoru prasījumu apmierināšanas regulējums paredz, ka kredītiestādes pakārtoto saistību aizdevēji un akcionāri tiek aizsargāti daudz mazākā apmērā nekā noguldītāji. Slēdzot līgumus par pakārtotajām saistībām, līdzekļu īpašniekiem jāapzinās, ka procentu maksājumi no pakārtotajām saistībām ir tiešā veidā atkarīgi no bankas sekmīgas darbības. Arī kredītiestādes akcionāriem, izdarot ieguldījumus kredītiestādē, jāapzinās iespējamais risks. Turklāt, ja netiek veikta kredītiestādes uzņēmuma pāreja, grūtībās nonākusī banka var kļūt maksātnespējīga un pakārtoto saistību aizdevēji un akcionāri, visticamāk, savus līdzekļus vispār neatgūs.

Akcionāru vai pakārtoto saistību aizdevēju īpašuma vērtības iespējamais samazinājums izriet no fakta, ka kredītiestādei ir finansiālas grūtības, un ieguldītās vērtības iespējamā neatgūšana ir tieši saistīta ar komerciālo risku. Savukārt valsts negarantē riskanta biznesa pasākuma dalībnieka tiesības būt pasargātam no komercdarbības riska. Šis princips ir atspoguļots Kredītiestāžu likuma 195. pantā, atbilstoši kuram maksātnespējīgas kredītiestādes akcionāru prasības tiek apmierinātas pašas pēdējās. Līdz ar to valstij nav pienākuma atbildēt par šādām attiecībām.

Tātad pastāv risks, ka prasījuma tiesības kreditors nevarēs īstenot tādēļ, ka parādniekam nepietiks naudas līdzekļu. Īpašuma tiesības negarantē tiesības būt pasargātam no komercdarbības riska. Šāda atziņa ir nostiprināta arī ECT praksē. Valstij nav pienākuma novērst īpašuma vērtības zudumu tirgus faktoru rezultātā (*sk. Harris, O'Boyle and Warbrick. Law of the European Convention on Human Rights, 2nd edn, Oxford: Oxford University Press, 2009, p. 665*).

Arī pašlaik neviens likums negarantē, ka komersants savus prasījumus vienmēr varēs īstenot, jo pastāv dažādi riski, kas var ietekmēt šo iespēju. Piemēram, Komerclikums paredz sabiedrības ar ierobežotu atbildību regulējumu, taču vienlaikus pieļauj, ka šī sabiedrība var kļūt maksātnespējīga, un tādējādi negarantē, ka kreditori varēs īstenot savus prasījumus. Bez tam apstākļi, ka kreditors nevar ar savu prasījumu atgūt parādu, vēl nenozīmē, ka kreditors ir zaudējis īpašumu, jo prasījums netiek anulēts, bet saglabājas pret parādnieku. Arī tādā gadījumā, ja parādnieks bankrotē, prasījums var tikt īstenots kreditora interesēs saskaņā ar likumu „Par uzņēmumu

ienākuma nodokli”. Minētā likuma 9. pants nosaka iespēju zaudētos parādus attiecināt uz komersanta izdevumiem, tādējādi samazinot maksājamo nodokļu lielumu. Tas norāda, ka prasījuma apmierināšanas iespējas samazināšanās vai pat neiespējamība nenozīmē, ka personai tiktu atņemtas īpašuma tiesības uz konkrēto mantisko prasījumu.

17.4. Apstrīdētās normas neparedz īpašuma atņemšanu bez atlīdzības vai jebkādu garantētu ienākumu atrašanu kādai no pieteikumā minētajām subjektu kategorijām. Tāpat minētās tiesību normas neparedz, ka kāds no darījuma dalībniekiem – uzņēmuma nodevējs vai ieguvējs – būtu ar likumu pilnvarots nepildīt kādas no paša uzņemtajām saistībām. Tieši otrādi, apstrīdētās normas noteic, kāda ir katra kredītiestādes uzņēmuma atbildība. Tātad tikai teorētiski var rasties tāda situācija, ka kredītiestādes uzņēmuma pārejas gadījumā kreditoru prasījumi paliek neapmierināti. Taču var būt arī tāda situācija, ka, pateicoties veiktajai kredītiestādes uzņēmuma pārejai, tiek apmierināti pilnīgi visi kreditoru prasījumi.

Satversmes tiesa jau iepriekš secināja, ka iespējamais akcionāru vai pakārtoto saistību aizdevēju īpašuma vērtības samazinājums izriet no fakta, ka kredītiestādei ir finansiālas grūtības. Līdz ar to nav iespējams konstatēt cēloņsakarību starp apstrīdētajām normām un indivīdam iespējamām negatīvām mantiskajām sekām.

Tādējādi apstrīdētās normas neierobežo tiesības uz īpašumu un nav pretrunā ar Satversmes 105. pantu.

18. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 92. pantam, jo kredītiestādes klienti nevar vērsties tiesā un pārsūdzēt Komisijas atļauju kredītiestādes uzņēmuma pārejai (59.² panta ceturtnā daļa) un kredītiestādes uzņēmuma pārejas darījums nav atzīstams par spēkā neesošu (59.³ panta otrā daļa un 173. panta ceturtnā daļa).

Līdz ar to Satversmes tiesai ir jānoskaidro, vai apstrīdētās normas aizskar, no vienas puses, tiesības uz taisnīgu tiesu administratīvā procesa ietvaros (tiesības pārsūdzēt Komisijas atļauju, kas ir administratīvs akts) un, no otras puses, tiesības uz taisnīgu tiesu civilprocesa ietvaros (aizliegums darījumu atzīt par spēkā neesošu).

Lai vērtētu apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 92. pantam, Satversmes tiesa visupirms noskaidros, vai apstrīdētās normas skar šajā pantā ietvertās pamattiesības.

19. Satversmes 92. panta pirmais teikums nosaka: „Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.”

Satversmes tiesas praksē ir nostiprināta atziņa, ka Satversmes 92. pantā minētais jēdziens „taisnīga tiesa” ietver divus aspektus: taisnīga tiesa kā neatkarīga tiesu varas institūcija, kas izskata lietu, un taisnīga tiesa kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs process, kurā lieta tiek izskatīta (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2002. gada 5. marta sprieduma lietā Nr. 2001-10-01 secinājumu daļas 2. punktu un 2006. gada 20. decembra sprieduma lietā Nr. 2006-12-01 9.3. punktu*).

Taisnīga tiesa kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs tiesas process aptver vairākus elementus – savstarpēji saistītas tiesības. Tajā ietilpst, piemēram, tiesības uz pieeju tiesai, pušu līdztiesības un sacīkstes princips, tiesības tikt uzklautam, tiesības uz motivētu tiesas spriedumu un tiesības uz pārsūdzību (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 5. novembra sprieduma lietā Nr. 2008-04-01 8.2. punktu un 2010. gada 17. maija sprieduma lietā Nr. 2009-93-01 8.3. punktu*).

Tomēr tas nenozīmē, ka personai tiek garantētas tiesības tiesā izlemt jebkuru tai svarīgu jautājumu. Satversmes 92. pants garantē personai tiesības taisnīgā tiesā aizsargāt „tiesības un likumiskās intereses” (*sk. Satversmes tiesas 2003. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2002-20-0103 secinājumu daļas 1. punktu*).

Tāpēc Satversmes tiesai jākonstatē, vai apstrīdētās normas skar personas tiesības un likumiskās intereses.

No Kredītiestāžu likuma 59.² panta ceturtais daļas izriet, ka Komisijas administratīvo aktu – atļauju kredītiestādes uzņēmuma pārejai – var pārsūdzēt. Satversmes tiesa jau norādīja, ka šāda administratīvā akta pārsūdzēšana notiek saskaņā ar vispārīgiem administratīvā procesa noteikumiem (*sk. šā sprieduma 15.3. punktu*). Administratīvā procesa likuma 31. panta otrā daļa tiesības pārsūdzēt administratīvo aktu paredz arī privātpersonai, kura nav administratīvā akta adresāts, bet kuras tiesības vai tiesiskās intereses ar to ir aizskartas vai var tikt aizskartas. Minētā norma paredz arī izņēmumu, proti, šādu tiesību privātpersonai nav, ja tas atrunāts kādā citā likumā. Nedz apstrīdētā 59.² panta ceturtais daļa, nedz kāda cita Kredītiestāžu likuma norma šādu izņēmumu neparedz.

Līdz ar to privātpersona var vērsties administratīvajā tiesā, ja administratīvais akts (šajā gadījumā – Komisijas atļauja), kas adresēts kredītiestādei, aizskar attiecīgās

privātpersonas tiesības vai likumiskās intereses. Tiesību vai likumisko interešu aizskāruma konstatēšana ir administratīvās tiesas kompetencē.

Apstrīdētā Kredītiestāžu likuma 59.² panta ceturtnā daļa neliedz personām, kuru tiesības un likumiskās intereses ir skāris Komisijas administratīvais akts, vērsties tiesā. Līdz ar to 59.² panta ceturtnā daļa atbilst Satversmes 92. pantam.

20. Lai izvērtētu, vai apstrīdētās normas (59.³ panta otrā daļa un 173. panta ceturtnā daļa), kas aizliedz darījuma atzīšanu par spēkā neesošu, atbilst Satversmes 92. pantam, Satversmes tiesa visupirms noskaidros, vai šis aizliegums ietilpst Satversmes 92. panta tvērumā.

Prasījums darījumu atzīt par spēkā neesošu ir viens no civiltiesiskiem aizsardzības līdzekļiem, ko darījuma dalībnieks var izmantot savu tiesisko interešu aizsardzībai. Civiltiesisko aizsardzības līdzekļu mērķis ir atjaunot cietušā tiesisko un mantisko stāvokli tādā veidā, kādā tas bijis pirms pārkāpuma, tātad tie vērsti uz pārkāpuma vai tā seku novēršanu (*sk.: Torgāns K. Saistību tiesības. 1. daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 215. lpp.*). Minētais civiltiesiskās aizsardzības līdzeklis īstenojams tiesas ceļā.

Apstrīdētās normas aizliedz darījumu atzīt par spēkā neesošu. Proti, tās liedz tiesības uz noteikta veida tiesiskās aizsardzības līdzekli – cietušās personas tiesiskā stāvokļa atjaunošanu tiesas ceļā, atzīstot darījumu par spēkā neesošu.

Līdz ar to apstrīdētās normas ierobežo personu tiesības uz taisnīgu tiesu.

21. Vērtējot, vai šāda kārtība noteikta pamatoti un vai pašreizējais regulējums ir taisnīgs, Satversmes tiesai jānoskaidro, vai tas ir noteikts ar likumu leģitīma mērķa sasniegšanai un vai indivīda un sabiedrības intereses ir saprātīgi samērotas.

Apstrīdētās normas ir ietvertas Kredītiestāžu likumā. Lietas izskatīšanas gaitā Satversmes tiesa nav konstatējusi likuma pieņemšanas procedūras pārkāpumu: likums ir pieņemts un izsludināts Satversmē un likumos paredzētajā kārtībā. Līdz ar to ierobežojums ir noteikts ar likumu.

22. Pamattiesību ierobežojums ir attaisnojams, ja tam ir leģitīms mērķis.

Saeima un Ministru kabinets norāda, ka konkrētajā situācijā leģitīmais mērķis ir citu personu tiesību aizsardzība.

Finanšu pakalpojumu sniegšanas nozarē, kura ir būtiska tirgus ekonomikas funkcionēšanai un kurā publiski tiek piesaistīti noguldījumi, valsts ieviesusi ierobežojumu šīs komercdarbības uzsākšanai un veikšanai – licencēšanu. Turklāt kredītiestāžu darbībai valsts ir noteikusi arī stingrus kritērijus. Valsts ir uzņēmusies atbildību par licencētajām kredītiestādēm, ieviešot noguldījumu garantiju mehānismu. Tas ir izveidots, lai nodrošinātu noguldītājiem atlīdzības izmaksu par noguldījumiem, kas veikti pie noguldījumu garantiju sistēmas dalībnieka (kredītiestādes), bet kļuvuši nepieejami, t. i., gadījumā, kad noguldījumu garantiju sistēmas dalībnieks nespēj klientam izmaksāt viņa noguldījumu tādēļ, ka Komisija sistēmas dalībniekam anulējusi licenci un tiesa pasludinājusi noguldījumu piesaistītāju par likvidējamu vai pieņēmusi lēmumu par noguldījumu piesaistītāja bankrota procedūras uzsākšanu.

Atšķirībā no vispārējiem maksātnespējas principiem, kas noteic, ka primāri tiek aizsargāts pats maksātnespējīgais uzņēmums, kredītiestāžu maksātnespējas risinājumi ir vērsti uz noguldītāju – tātad īpaša veida kreditoru – aizsardzību. Minētais arī izskaidro likumdevēja atšķirīgo pieeju maksātnespējas procedūrām, iesaistītajām organizācijām, kreditoriem, tiesas kontrolei un citiem svarīgiem elementiem. Krīzes situācijā iejaukšanās banku sektorā ir nepieciešama pēc iespējas savlaicīgāk, lai nodrošinātu finanšu sektora stabilitāti un noguldītāju interešu aizsardzību. Kredītiestādes uzņēmuma darbība vienmēr tiek vērtēta kopsakarā ar iespējamo iespaidu uz visu finanšu sektoru un valsts tautsaimniecību kopumā.

Savukārt krīzes situācijā esoša kredītiestādes uzņēmuma pāreja ir svarīga ne tikai kredītiestādes noguldītāju interešu aizsardzībai, bet arī finanšu tirgus stabilitātei, kas var ietekmēt tautsaimniecību kopumā. Lai nodrošinātu visas šīs intereses, ir nepieciešams noteikt krīzes situācijā nonākušās kredītiestādes uzņēmuma pārejas galīgumu. Kredītiestādes uzņēmuma pārejas galīgums, no vienas puses, palielina finanšu tirgū uzticamību uzņēmuma ieguvējam un banku sektora stabilitāti, bet, no otras puses, pasargā gan kredītiestādes noguldītāju, gan arī visas sabiedrības intereses, jo nodrošina noguldījumu garantiju fonda funkcionēšanu.

Līdz ar to ierobežojumam ir leģitīms mērķis – krīzes situācijā esoša kredītiestādes uzņēmuma pārejas galīgums, kas aizsargā citu personu tiesības un sabiedrības labklājību.

23. Lai izvērtētu pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, jānoskaidro: 1) vai leģitīmā mērķa sasniegšanai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti šā mērķa sasniegšanai; 2) vai nepastāv personu pamattiesības mazāk ierobežojoši (saudzējošāki) līdzekļi; 3) vai labums, ko iegūs sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu.

23.1. Lēmumu par krīzes situācijā esoša kredītiestādes uzņēmuma pāreju pieņem Komisijas iecelts pilnvarnieks, bet maksātnespējas procesā – tiesas iecelts administrators. Minētās personas kredītiestādes vārdā darbojas, lai nodrošinātu finanšu tirgus stabilitāti. Pilnvarnieks tiek iecelts tikai tad, ja Komisija konstatē, ka kredītiestāde neievēro Kredītiestāžu likuma, tieši piemērojamo Eiropas Savienības institūciju izdoto normatīvo aktu vai Komisijas izdoto lēmumu vai normatīvo noteikumu prasības vai ja kredītiestāde ar savu darbību apdraud pašas stabilitāti vai maksātnespēju, Latvijas kredītiestāžu sektora drošību vai stabilitāti, draud nodarīt ievērojamus zaudējumus valsts tautsaimniecībai, vai ja notiek pārmērīga noguldījumu vai citu piesaistīto līdzekļu aizplūde no bankas. Savukārt administratoru ieceļ kredītiestādes maksātnespējas procesā.

Iecelto personu kompetence un pieredze attiecīgajā jomā ļauj tām izvērtēt kredītiestādes stāvokli un pieņemt atbilstošu lēmumu par pāreju, sagatavot pārejas priekšlikumu, atrast kredītiestādi, kas pārņems grūtībās nonākušo kredītiestādi un noslēgs darījumu. Turklāt attiecīgā darījuma veikšanai ir saņemta atļauja no iestādes, kas ar likumu pilnvarota uzraudzīt kredītiestāžu darbību. Šāda atļauja var tikt sniegta tikai tad, ja darījums tiek veikts valsts tautsaimniecības vai kredītiestāžu sektora drošības un stabilitātes vai kredītiestādes noguldītāju interesēs. Savukārt apstrīdētās normas aizliedz šādi veikt darījumu atzīt par spēkā neesošu neatkarīgi no jebkādiem apstākļiem. Tās nodrošina, ka finansiālajās grūtībās nonākusī kredītiestāde pāriet citai, funkcionējošai kredītiestādei, kas spēs nodrošināt grūtībās nonākušās kredītiestādes maksātnespēju, un nepieļauj tās atgriešanos iepriekšējā finansiālajā situācijā. Apstrīdētajās normās noteiktais darījuma atcelšanas aizliegums sasniedz leģitīmo mērķi – panāk uzņēmuma pārejas galīgumu.

Tādējādi valsts izraudzītais līdzeklis ir piemērots leģitīmā mērķa – citu personu tiesību aizsardzība un sabiedrības labklājība – sasniegšanai.

23.2. Vērtējot to, vai leģitīmo mērķi var sasniegt arī citādi, Satversmes tiesa uzsver, ka saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru

leģitīmo mērķi var sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija sprieduma lietā Nr. 2004-18-0106 secinājumu daļas 19. punktu*).

Saeima, Ministru kabinets un Komisija uzsver, ka leģitīmo mērķi nevarētu sasniegt ar mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Arī Pieteikuma iesniedzējs nav norādījis, ka kredītiestādes uzņēmuma pārejas galīgums būtu nodrošināms ar citiem, saudzējošākiem līdzekļiem.

Satversmes tiesa piekrīt, ka kredītiestādes uzņēmuma pārejas galīgumu nav iespējams nodrošināt ar vienlīdz efektīvu alternatīvu risinājumu, kas ļautu leģitīmo mērķi sasniegt tādā pašā kvalitātē.

Tādējādi apstrīdēto normu pieņemšana bija nepieciešama.

23.3. Izvērtējot pamattiesību ierobežojuma atbilstību leģitīmajam mērķim, jāpārlicinās arī par to, vai nelabvēlīgās sekas, kas personai rodas tās pamattiesību ierobežojuma rezultātā, nav lielākas par labumu, ko no šā ierobežojuma gūst sabiedrība kopumā.

Uzņēmuma pārejas atcelšanas aizliegums neattiecas uz vispārējo uzņēmuma pāreju Kredītiestāžu likuma 59.² panta kārtībā, bet tikai uz krīzes situācijām, kā to paredz likuma 59.³ pants un 59.⁴ panta otrā daļa. Līdz šā sprieduma pasludināšanas dienai uz minēto normu pamata nav veikta neviena kredītiestādes uzņēmuma pāreja. Līdz ar to izskatāmajā lietā tiek prezumēts, ka kredītiestādes uzņēmuma pārejas galīgums varētu nodarīt hipotētisku kaitējumu indivīdam.

23.3.1. Ierobežojums, kas liedz prasīt darījuma atzīšanu par spēkā neesošu, attiecas tikai uz tādu kredītiestādes uzņēmuma pāreju, kuru veic Komisijas iecelts pilnvarnieks vai kredītiestādes administrators kredītiestādes maksātnespējas procesā, un tas attiecas uz noteiktiem gadījumiem: kad kredītiestādes darbība neatbilst Kredītiestāžu likuma prasībām un apdraud sabiedrības intereses vai kad kredītiestāde ir kļuvusi maksātnespējīga.

Jāņem vērā, ka tiesības apstrīdēt darījumu saskaņā ar vispārīgiem Civilprocesa likuma noteikumiem visupirms būtu tā dalībniekiem, kas būs, no vienas puses, finansiālās grūtībās nonākusī kredītiestāde, kuras vārdā darbojas Komisijas iecelts pilnvarnieks vai maksātnespējas administrators, bet, no otras puses, – kredītiestādes uzņēmuma ieguvējs. Tikai atsevišķos gadījumos šādas tiesības varētu rasties citām personām.

Kredītiestāde, kas savā īpašumā iegūst citu kredītiestādi vai tās daļu, ir rūpīgi gatavojusies šim darījumam, pārbaudot iegūstamo uzņēmumu un izrādot civiltiesiskajā apgrozībā nepieciešamo rūpību (*sk.: Lošmanis A. Uzņēmuma analīzes (due diligence) procedūras problēmu risinājumi Vācijas un Latvijas tiesībās. Tiesību harmonizācija Baltijas jūras reģionā 20. – 21. gadsimta mijā. Rīga: Latvijas Universitātes Juridiskā fakultāte, 2006, 63. lpp.*). Papildus tam kredītiestādes uzņēmuma pāreju ir izvērtējusi arī Komisija, sniedzot šim darījumam atļauju. Slēdzot darījumu, puses ir informētas par to, ka darījumu nevarēs atzīt par spēkā neesošu. Turklāt tās ir tiesīgas kredītiestādes uzņēmuma pārejas līgumā iestrādāt civiltiesiskos aizsardzības līdzekļus, lai aizstāvētu savas likumiskās intereses.

23.3.2. Gan pilnvarnieks, gan administrators ir atbildīgs par savām darbībām. Pilnvarnieka darbības kredītiestādē ir pielīdzināmas valdes darbībām, jo viņš ir apveltīts ar ļoti plašām, atsevišķos gadījumos pat plašākām tiesībām (piemēram, Kredītiestāžu likuma 117. panta ceturtās daļas 2. punkts). Līdz ar to pilnvarnieka statuss ir īpašs, komerciesībām netipisks pārvaldības modelis, kuru piemēro ārkārtas gadījumos. Ja pilnvarnieks kredītiestādes uzņēmuma pāreju veikt pretēji kapitālsabiedrības interesēm, tam iestātos atbildība saskaņā ar Civillikuma normām, kas regulē pilnvarnieka atbildību (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 172. – 175. lpp.*).

Savukārt tad, ja maksātnespējas administrators izvēlētos atsavināt uzņēmuma daļu, visi šīs pārejas rezultātā iegūtie naudas līdzekļi nonāktu uzņēmuma nodevēja rīcībā un līdz ar to kreditoru intereses neciestu. Uzņēmuma atsavināšana, kas notikusi kapitālsabiedrības interesēs, nevarētu radīt mantiskus zaudējumus kapitālsabiedrībai, jo par nododamo uzņēmumu tiktu saņemta ekvivalenta vērtība. Pretējā gadījumā likumā noteiktie ieinteresēto personu aizsargmehānismi dod tiesības saukt pie atbildības personas, kas veikušas uzņēmuma atsavināšanu pretēji attiecīgās kapitālsabiedrības interesēm. Ieinteresētās personas arī šādos gadījumos saglabā tiesības aizsargāt savas intereses tiesas ceļā, prasot radītā kaitējuma atlīdzību, jo likums šādu civiltiesisko aizsardzības līdzekli neaizliedz.

Pilnvarnieka un administratora rosināto kredītiestādes uzņēmuma pāreju nevarētu atzīt par spēkā neesošu arī tad, ja Komisijas dotā atļauja būtu prettiesiska. Tomēr Komisijas atļaujas atzīšana par prettiesisku (tās anulēšana) dotu cietušajai pusei tiesības prasīt atlīdzinājumu no valsts. Tātad arī šajā gadījumā ir paredzēts tiesiskās aizsardzības līdzeklis.

Tādējādi apstrīdētās normas neliedz personām prettiesiska aizskāruma gadījumā vērsties tiesā un neierobežo personas tiesības uz kompensāciju un zaudējuma piedziņu pierādīta prettiesiskuma gadījumā gan attiecībā uz uzņēmuma nodevēju kredītiestādi un uzņēmuma ieguvēju kredītiestādi, gan attiecībā uz Komisiju.

23.3.3. Turklāt indivīda un sabiedrības interešu līdzsvara nodrošināšanai ir paredzēts arī procesuāls mehānisms. Ja uzņēmuma pāreja notiek Kredītiestāžu likuma 59.³ panta kārtībā, pirmkārt, lēmumu par pāreju var pieņemt tikai Kredītiestāžu likuma 113. panta pirmajā daļā norādīto krīzes situāciju gadījumos; otrkārt, šo lēmumu pieņem Komisijas iecelts pilnvarnieks; treškārt, pilnvarnieka priekšlikumu par uzņēmuma pāreju akceptē Komisija; ceturtkārt, Komisija akceptē priekšlikumu tikai tad, ja darījums tiek veikts valsts tautsaimniecības vai kredītiestāžu sektora drošības un stabilitātes vai kredītiestādes noguldītāju interesēs.

Savukārt tad, ja uzņēmuma pāreja notiek Kredītiestāžu likuma 59.⁴ panta otrās daļas kārtībā, pirmkārt, lēmumu par pāreju pieņem kredītiestādes maksātnespējas gadījumā; otrkārt, lēmumu pieņem maksātnespējas administrators, kurš atbilst Kredītiestāžu likumā administratoram izvirzītajām prasībām un kura darbību ir tiesīga kontrolēt Komisija; treškārt, pārejas īstenošanai ir saņemta Komisijas atļauja; ceturtkārt, pāreja īstenojama, ja tā veicina noguldītāju interešu aizsardzību un finanšu un kapitāla tirgus attīstību un stabilitāti.

Salīdzinot iespējamo kaitējumu, kas indivīdam varētu tikt nodarīts kredītiestādes uzņēmuma pārejas galīguma nodrošināšanas labad, un visas sabiedrības labumu, it īpaši ņemot vērā personai paliekošās tiesības prasīt zaudējuma atlīdzību, kā arī noteiktās materiālās un procesuālās garantijas, secināms, ka sabiedrības gūtais labums ir lielāks nekā iespējamais indivīdam nodarītais kaitējums.

Uzņēmuma pārejas galīgums nodrošina finanšu tirgus stabilitāti un kredītiestādes uzņēmuma pēctecību, kam ir īpaša sabiedriskā nozīme tādās situācijās kā maksātnespēja vai kredītiestāžu sektora apdraudējums.

Tādējādi apstrīdētajās normās ietvertais ierobežojums ir samērīgs un atbilst Satversmes 92. pantam.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 3. punktu un 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

1) izbeigt tiesvedību lietā daļā par Kredītiestāžu likuma 59.² panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam attiecībā uz neatkarīgas demokrātiskas valsts principu;

2) izbeigt tiesvedību lietā daļā par Kredītiestāžu likuma 59.² panta, 59.³ panta, 59.⁴ panta, 117. panta ceturtais daļas 3. punkta, 173. panta ceturtais daļas un 185. panta pirmās prim daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. pantam;

3) atzīt Kredītiestāžu likuma 59.² pantu, 59.³ pantu, 59.⁴ pantu, 117. panta ceturtais daļas 3. punktu, 173. panta ceturto daļu un 185. panta pirmo prim daļu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1., 90., 92. un 105. pantam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā pasludināšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

G. Kūtris